

United Nations Association Poland

Od teorii do praktyki
**ZRÓWNOWAŻONY
ROZWÓJ MIAST
W POLSCE**

Pod patronatem:

Niniejszy raport powstał w ramach programu UNAP, Agenda 2030: Polska dla Zrównoważonego Rozwoju. Raport został poprzedzony otwartymi debatami z mieszkańcami oraz formalnymi spotkaniami z władzami miast. Końcowym etapem było udzielenie przez miasta odpowiedzi na zadane przez UNAP pytania, które dotyczyły strategii wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju w miastach i związanych z tym wyzwaniami.

Raport powstał we współpracy z następującymi osiemnastoma miastami z jedenastu województw: Bielsko-Biała, Katowice, Legnica, Leszno, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Płock, Poznań, Przemyśl, Rzeszów, Słupsk, Świdnica, Toruń, Tychy, Wrocław, Zabrze.

Autor:

United Nations Association Poland - Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce
www.unapoland.org | biuro@unapoland.org

Autorzy tekstów (w kolejności alfabetycznej):

Weronika Adamczak, Bartosz Basiński, Justyna Białogus, Julia Błachowicz, Przemysław Błocki, Inez Brogowska, Julia Dębska, Karolina Gajęcka, Dominika Gansel, Justyna Hammer, Magdalena Kania, Aleksandra Kowalczyk, Julia Kuchta, Szymon Pelczar, Paulina Rokosz, Natalia Stasik, Weronika Szyszka, Aleksandra Warda

Projekt graficzny:

Patryk Domański
www.patrykdomanski.design | patryk@domanski.design

United Nations
Association
Poland

CELE
ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU

United Nations Association Poland wspiera Cele Zrównoważonego Rozwoju.

Koordynacja projektu:

Weronika Adamczak, United Nations Association Poland
Adam Dziedzic, United Nations Association Poland
Natalia Stasik, United Nations Association Poland
Weronika Szyszka, United Nations Association Poland
Kacper Szyszko, United Nations Association Poland

Propozycja cytowania:

United Nations Association Poland (2021). Zrównoważony rozwój miast w Polsce - od teorii do praktyki

Informacje zawarte w niniejszym raporcie odzwierciedlają wyłącznie poglądy autorów i nie należy ich traktować jako opinii, poglądów czy stanowiska Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

SPIS TREŚCI

03

List wprowadzający od Zarządu United Nations Association Poland "Dlaczego Miasta?"

Artykuł wprowadzający "Cele Zrównoważonego Rozwoju w Polsce: założenia, sukcesy i plany na przyszłość" - Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii

List wprowadzający od Centrum UNEP/GRID Warszawa "Miejskie wyzwania, miejskie szanse"

06

Miasta do 100 tys. mieszkańców

Legnica, Leszno, Przemyśl, Słupsk, Świdnica

17

Miasta od 100 do 150 tys. mieszkańców

Opole, Płock, Tychy

24

Miasta od 150 do 200 tys. mieszkańców

Bielsko Biała, Olsztyn, Rzeszów, Zabrze

33

Miasta od 200 do 500 tys. mieszkańców

Katowice, Lublin, Toruń

40

Miasta powyżej 500 tys. mieszkańców

Łódź, Poznań, Wrocław

LIST WPROWADZAJĄCY

„Dlaczego miasta?”

Szanowni Państwo,

W imieniu całego zespołu United Nations Association Poland oraz naszych partnerów, pragnę zaprosić do lektury raportu zatytułowanego „Zrównoważony rozwój miast w Polsce - od teorii do praktyki”, przygotowany przez zespół projektowy Agenda 2030: Polska dla Zrównoważonego Rozwoju we współpracy z osiemnastoma miastami w Polsce.

Obecnie ponad 50% całej populacji naszej planety mieszka w miastach i odpowiada za 60 – 80% światowego zużycia energii i za 75% globalnej emisji CO₂. Jest to znacznym obciążeniem dla ośrodków miejskich, które muszą kreować politykę łączącą wzrost gospodarczy i postępującą urbanizację z ochroną środowiska. Zrównoważony rozwój miast jest tym samym nieodłącznym elementem jakiegokolwiek postępu. Istnieje zatem coraz silniejsza potrzeba, aby miasta były bardziej zrównoważone pod względem produkcji, konsumpcji, ochrony środowiska i zapewnienia odpowiedniej jakości życia swoim mieszkańcom. Potrzebę tę widać w coraz bardziej zurbanizowanym dziś świecie, a zwłaszcza w Europie, gdzie większość obywateli mieszka obecnie w miastach. Nie ulega wątpliwości, że to miasta znajdują się dziś w centrum polityki zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w sferach edukacji (Cel 4), opieki zdrowotnej (Cel 3), przemysłu i infrastruktury (Cel 9) lub przeciwdziałania zmianom klimatu (Cel 13). Cel 11, który koncentruje się wokół zrównoważonych miast i społeczności, łączy wszystkie powyższe elementy w jedną całość.

Zrównoważony rozwój jest definiowany jako „rozwój, który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń” (Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju/Komisja Brundtland 1987). Analizując założenia 11. Celu Zrównoważonego Rozwoju w ramach ONZ-etowskiej Agendy 2030, zidentyfikować można kilka kluczowych obszarów zrównoważonego rozwoju miast, np. poprawę jakości powietrza oraz „zapewnienie wszystkim dostępu do bezpiecznych, przystępnych cenowo i zrównoważonych systemów transportowych, poprawiając bezpieczeństwo na drogach, zwłaszcza poprzez rozwój transportu publicznego”. Władze miast, które dążą do zrównoważonego rozwoju, muszą zapewnić równomierne oddziaływanie czynników środowiskowych, społecznych i gospodarczych oraz uświadomić sobie, że połączenie tych trzech czynników wymaga zintegrowanego procesu podejmowania decyzji, w którym udział obywateli ma podstawowe znaczenie.

Jednym z głównych obszarów działań UNA Poland jest współpraca z jednostkami lokalnymi, samorządowymi i akademickimi na rzecz wdrażania siedemnastu Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce. Od czerwca 2019 r. blisko współpracujemy z samorządami i miastami w ramach programu Agenda 2030: Polska dla Zrównoważonego Rozwoju. Efektem tej współpracy był szereg otwartych debat z udziałem władz miasta i mieszkańców w kilkunastu różnych ośrodkach miejskich, organizacja gry miejskiej wspólnie z Urzędem Miasta Legnica oraz szereg warsztatów i wydarzeń towarzyszących. Niniejszy raport jest końcowym etapem tych działań. Bardzo cieszymy się, że chęć udziału w raporcie wyraziło aż osiemnaście miast z jedenastu różnych województw. Miasta zostały podzielone na pięć różnych kategorii – do 100 tys. mieszkańców, 100-150 tys. mieszkańców, 150-200 tys. mieszkańców, 200-500 tys. mieszkańców oraz powyżej 500 tys. mieszkańców. W ten sposób chcemy pokazać, że nie tylko duże ośrodki miejskie mają do odegrania istotną rolę w kwestii wdrażania polityki zrównoważonego rozwoju – jak wynika z niniejszego raportu, mniejsze miejscowości również wdrażają szereg ciekawych autorskich projektów.

Zapraszam do lektury!

Adam Dziedzic
Prezes Zarządu

United Nations Association Poland

ARTYKUŁ WPROWADZAJĄCY

„Cele Zrównoważonego Rozwoju w Polsce: założenia, sukcesy i plany na przyszłość”

Koncepcja zrównoważonego rozwoju w wielu krajach weszła na dobre do głównego nurtu dyskusji nad rozwojem społeczno-gospodarczym, stając się zasadą horyzontalną odzwierciedlaną we wszystkich politykach rozwojowych.

Polskie zaangażowanie w realizację Agendy 2030 i jej celów idzie w dobrym kierunku. Zaangażowanie polityczne i odzwierciedlenie celów Agendy 2030 w polskiej strategii rozwoju tj. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej w lutym 2017r., a także przygotowanie dobrowolnego Raportu z realizacji celów (VNR - Voluntary National Review) w trzecim roku obowiązywania Agendy 2030 świadczy o tym, że Polska nadała tej kwestii wysoki priorytet. Jednocześnie Polska zbudowała partnerstwo dla Agendy 2030 (Partnerstwo na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce), angażując szerokie grono interesariuszy z różnych środowisk.

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii jako koordynator wdrażania Agendy 2030 w Polsce, od 2017 r. nawiązuje współpracę z szerokim kręgiem podmiotów – organizacjami pozarządowymi, biznesem, instytucjami - zachęcając do podejmowania zrównoważonych inicjatyw. Widzimy jak bliskie podmiotom działającym na lokalnym rynku stały się globalne cele i odnotowujemy z zadowoleniem, że ich kolejne inicjatywy i działania wpisują się w dążenie do zrównoważonej przyszłości. W obecnym czasie nieoczekiwanego i globalnego kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 inicjatywa współpracy ma swój realny i jakże humanitarny wymiar. Nasi Interesariusze szerzą ducha partnerstwa udzielając realnej pomocy najbardziej potrzebującym, mimo, że sami doświadczają nieoczekiwanych strat.

Uznanie potrzeby kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów poprzez działania w wielu sektorach i obszarach zaznaczone jest także w Europejskim Zielonym Ładzie. Ten program gospodarczy Ursuli van der Leyen wyraźnie wskazuje na dążenie do głębokiej transformacji gospodarki UE. Obecna sytuacja w Europie i na świecie spowodowana pandemią wymaga skoncentrowania uwagi na trwającej walce z kryzysem, co w konsekwencji oznacza potrzebę skupienia się na wybranych Celach. Jednocześnie Agenda 2030 i komplementarności SDGs nadal pozostają drogowskazem.

Raport „Zrównoważony rozwój miast w Polsce - od teorii do praktyki” jest bardzo cenną inicjatywą zainicjowaną

przez środowiska młodzieżowe. Nawiązanie współpracy przy promocji tematu zrównoważonego rozwoju ze środowiskami młodzieżowymi postrzegamy jako nasz sukces i nowe źródło rozwoju i wzrostu. Młodzi m.in. z organizacji takich jak: AIESEC, ELSA, United Nations Association - Poland włączyli się we wspólne działania na rzecz realizacji Agendy 2030. Doceniamy ich zaangażowanie i zainteresowanie tematyką miast, które jak w soczewce prezentują całe spektrum tematów istotnych z punktu widzenia zrównoważonego, trwałego rozwoju.

Miasta stały się ważnym graczem zaangażowanym w procesy rozwojowe, w których skupiają się czynniki determinujące konkurencyjność regionu i całego kraju. Ich wzrost i ekspansja są ważnym motorem rozwoju współczesnej gospodarki. Priorytety rozwojowe dla miast pokrywają się z priorytetami krajowymi. Zwłaszcza w obecnym czasie coraz bardziej nagłące staje się zastosowanie w praktyce idei smart city, inteligentnego miasta, miasta opartego na wiedzy. Miasto oparte na wiedzy w swojej strategii rozwoju stawia na kreatywność, otwartość na innowacje i elastyczność. To miasto innowacyjne, które wykorzystuje technologie ICT oraz inne rozwiązania, przy jednoczesnej dbałości o spełnienie potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń. Wyzwaniem jest zmniejszenia niekorzystnego oddziaływania miast na środowisko, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza. Istotne są również działania na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Wszystkie kraje i wszyscy aktorzy życia społecznego-gospodarczego, w tym obywatele ponoszą wspólny ciężar i odpowiedzialność za odbudowę pokryzysowej gospodarki - bardziej odpornej i zrównoważonej. Aby to stało się faktem potrzebujemy zaangażowania wszystkich. Zrozumieniu znaczenia zrównoważonego rozwoju winno towarzyszyć właściwe zastosowania tej koncepcji w praktyce. Wrażliwość na zmiany klimatu, kwestie społeczne, dbałość o zapewnienie godnych warunków pracy i płacy, troska o zrównoważoną konsumpcję i produkcję, czyli bardziej „być” niż „mieć” - powinniśmy łączyć z codziennymi wyborami. Najlepszą ścieżką propagowania idei zrównoważonego rozwoju są nasze konkretne działania.

dr hab. Robert Tomanek

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii

LIST WPROWADZAJĄCY

„Miejskie wyzwania, miejskie szanse”

Miasta w Polsce - podobnie jak i w reszcie świata - staną w najbliższych latach przed wyzwaniem wyciągnięcia lekcji i odbudowy po pandemii koronawirusa. To ważne, by przebiegała ona zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Przymusowe dystansowanie społeczne stanowi niemałe wyzwanie dla wszystkich, kochających miejskie życie. Tymczasem stojących przed nami w najbliższych latach wyzwań nie zabraknie.

Bieg przez płotki

COVID-19 zmusza do przemyślenia kształtu naszych miast. Czy w okolicy mamy dostatecznie dużo terenów zielonych, w których możemy odpocząć poza domem? Czy poruszanie się pieszo bądź rowerem jest komfortowe, czy traktowane po macoszemu? Czy strategie rozwojowe miejscowości, stawiających na rozwój napędzany turystyką, mają jakiś „plan B”?

Poza pytaniami strategicznymi sen z powiek spędzać będzie domykanie miejskich budżetów i decydowanie o tym, w jaki sposób próbować się podnieść po szoku ostatnich miesięcy. Które inwestycje traktować priorytetowo, a które odkładać w czasie?

Coraz więcej głosów nawołuje do tego, by postawić na maksymę „build back better” i (od)budować lepiej. Dotyczyć to ma również miast, w których mieszka rosnąca część globalnej populacji i które odpowiadają za przeważającą część emisji gazów cieplarnianych, przyczyniających się do dziejącego się na naszych oczach kryzysu klimatycznego.

Jak wskazują eksperckie opracowania - w tym te, przygotowane w ramach rodziny Narodów Zjednoczonych, np. w Programie ONZ ds. Środowiska (UNEP) - istnieje szereg inwestycji i działań, które będą mogły jednocześnie pomóc w odbudowie gospodarczej, poprawie jakości życia oraz stanu środowiska.

Działania z zakresu efektywności energetycznej - głęboka termomodernizacja czy wymiana oświetlenia miejskiego - pozwalają na oszczędzanie na kosztach energii bez obniżania komfortu używania budynków czy przestrzeni otwartych. Inwestowanie w odnawialne źródła energii, takie jak panele

fotowoltaiczne, stanowić może z kolei zabezpieczenie wobec wysokich cen prądu.

Nakierowane na osiągnięcie oszczędności finansowych inwestycje prośrodowiskowe mogą być tym, co w najbliższych latach ożywi (nie tylko) polskie miasta. Już dziś - często z wykorzystaniem funduszy europejskich - samorządy decydują się na ich realizację i pochwaleń się rezultatami, jak to ma miejsce m. in. w konkursach, takich jak Eco-Miasto, którego mamy przyjemność być organizatorami we współpracy z Ambasadą Francji w Polsce.

Wiedzieć, co się dzieje

Czynników, które zaważą na sukcesie miast w najbliższych latach jest całkiem sporo. Obok skali zaangażowania mieszkańców w lokalne procesy decyzyjne dużą rolę odgrywać będzie zdolność zbierania i analizowania przez samorządy danych o stanie lokalnej społeczności i środowiska.

Połączenie aktywności obywatelskiej, wiedzy i nowoczesnych technologii pozwoli tworzyć inteligentne miasta przyszłości, gotowe mierzyć się z wyzwaniami, takimi jak kryzys klimatyczny czy zmiany demograficzne. Tymczasem, jak w najnowszym raporcie dotyczącym realizacji 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju wskazuje ONZ, dane dotyczące realizacji wskaźników szczegółowych „miejskiego” Celu 11 (Zrównoważone miasta i społeczności) są jednymi z najmniej aktualnych w całym zestawie.

Od miast zależy dziś naprawdę wiele. Najbliższe lata pokażą, na ile swoją odpowiedzialność - zarówno za lokalną jakość życia, jak i globalny dobrostan - rozumieją również polskie samorządy. Wierzimy, że świadomość ta będzie już tylko rosła.

Maria Andrzejewska

dyrektor Centrum UNEP/GRID-Warszawa

Bartłomiej Kozek

specjalista ds. zrównoważonego rozwoju
Centrum UNEP/GRID-Warszawa

MIASTA

do 100 tys.
mieszkańców

- Legnica
- Leszno
- Przemyśl
- Słupsk
- Świdnica

LEGNICA

Zarówno duże aglomeracje, jak i mniejsze miejscowości wykazują zapotrzebowanie na zmiany, kreując własne definicje zrównoważonego rozwoju w kontekście celów Agendy 2030. Położona w środkowej części województwa dolnośląskiego Legnica jest jednym z takich miast. Jako miejscowość o wieloletnich prawach miejskich, od dawna tworzy takie warunki, by rozwój gospodarki był przyjazny zarówno dla ludzi, jak i środowiska naturalnego. Według władz Legnicy zrównoważony rozwój opiera się na dążeniu do ładu przestrzennego miasta, zapewnieniu komfortu i bezpieczeństwa mieszkańcom oraz ochrony środowiska. Legnica wyróżnia się aktywnym dążeniem do harmonijnego łączenia wielu aspektów życia miasta w sposób transparentny, uzgodniony z lokalną społecznością. Polityka władz miasta buduje zaufanie, które odgrywa kluczową rolę w skutecznym wprowadzaniu zmian.

Główne cele

W myśl przyjętej strategii na lata 2015-2020, Legnica ma być miastem prowadzącym politykę zrównoważonego rozwoju względem całego Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcyj-

nalnego (LGOF). Ma być miastem wiodącym, zabezpieczającym potrzeby mieszkańców i mogącym konkurować z innymi ośrodkami miejskimi. Celem lokalnej polityki jest poprawa warunków życia ludzi poprzez angażowanie społeczności Legniczan. Ważnym aspektem jest budowa pozytywnego wizerunku miasta poprzez tworzenie równych szans zaspokojenia potrzeb społecznych oraz dopasowanie oferty zarówno do osób młodych, jak i starszych. W dalszej perspektywie miasto chce, by ludzie wracali do Legnicy ze względu na wysokie standardy życia. Legnica ma być miastem inteligentnym i z perspektywami dzięki wysokiej jakości środowisku miejskiemu, rozbudowanej sieci komunikacyjnej oraz zróżnicowanej bazie ekonomicznej.

Aktualne inicjatywy

Legnica prowadzi szereg projektów w ramach realizacji zadań zamieszczonych w punkcie 11 Agendy na Rzeczą Zrównoważonego Rozwoju 2030. Szczególny nacisk kładziony jest na rozwój rynku mieszkaniowego w celu zapewnienia ludziom przystępnych cenowo mieszkań. W tym celu władze miasta przekształcają lokale gminne na socjalne oraz ściśle współpracują z rynkiem budowlany i deweloperskim. Prowadzone są również inwestycje na terenach rewitalizowanych.

Prowadzona jest wymiana taboru autobusowego na hybrydowe pojazdy dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

99 072

prawa miejskie

>1252 r.

województwo

dolnośląskie

prezydent miasta

Tadeusz Krzakowski

Miasto realizuje również powiększanie tablic dynamicznej informacji przystankowej z myślą o niedowidzących. Kolejnym działaniem jest rozwój nowej infrastruktury drogowej i rowerowej przez tworzenie sieci połączeń osiedli z obszarami aktywności gospodarczej. Co więcej, Legnica dąży do zapewnienia powszechnego dostępu do komunikacji nie tylko na terenie samego miasta, ale również w obszarze sąsiadujących gmin. W ramach LGOF ustanowiono instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) na potrzeby realizacji wspólnych przedsięwzięć finansowanych ze środków UE na lata 2021-2027. Ma to na celu integrację ośrodków miejskich z ich obszarami funkcjonalnymi. Dodatkowo Legnica przystąpiła do współpracy z Gminą Miejską Głogów oraz Gminą Polkowice w celu przygotowania wspólnego projektu wymiany oświetlenia ulicznego i drogowego na energooszczędne.

System Informacji Przestrzennej oferuje dostęp online do interaktywnej mapy Legnicy z informacjami na temat zagospodarowania miasta oraz platformy obsługującej prace geodezyjne. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji 2015-2020 utworzono m.in. Centrum Integracji Społecznej. Projekt UE "Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich" objął rewitalizację zdegradowanych ulic, budynków, kanalizacji, energetyki oraz boisk i placów zabaw. Tworzenie miejsc o charakterze rekreacyjnym jest wyborem lokalnej społeczności. Dalsze zainteresowania mieszkańców to budowa chodników, dróg dojazdowych i parkingów. Dotacje z UE pokryły około 70% poniesionych kosztów. W celu zabezpieczenia dziedzictwa kulturowego miasto skupiło się na rewitalizacji m.in. palmiarni, parku miejskiego i dawnego teatru letniego. Wyremontowano zabytkowe budynki na terenie miasta, a także zorganizowano wymianę nawierzchni. Na terenie osiedla Kopernik trwa proces zagospodarowania terenów zielonych Parku Bielańskiego.

W ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) prowadzone są termomodernizacje i podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej. Patrole straży miejskiej sprawdzają jakość paliwa wprowadzanego do pieców. Utworzono również bazę źródeł niskiej emisji w mieście. Prowadzone są kampanie edukacyjne. Strategicznym dokumentem jest Plan Gospodarki

Niskoemisyjnej. Istotą planu jest osiągnięcie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych z działań zmniejszających emisję gazów cieplarnianych. W walce ze smogiem miasto współpracuje z różnymi instytucjami, m.in. Uniwersytetem Wrocławskim i PGNiG. Ważną inicjatywą jest przystąpienie do Legnickiego Klastra Odnawialnych Źródeł Energii. Ponadto, w Legnicy realizowany jest przetarg na budowę farmy fotowoltaicznej.

Plan adaptacji Legnicy do zmian klimatu do roku 2030 polega na m.in. nasadzeniu zieleni, budowie małej retencji, stawianiu kurtyn wodnych, budowie zbiorników retencyjnych i zbiorników na wodę oraz rozwoju inteligentnych systemów zarządzania komunikacją miejską. Legnica prowadzi Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Miasto zatwierdziło również Plan Operacyjny Ochrony przed Powodzią, a za pośrednictwem portalu internetowego prezentowane są tereny zagrożone ewentualnością powodzi.

Aktywizacja mieszkańców

Koncepcja podejścia partycypacyjnego i nadzoru społecznego jest bardzo bliska Legniczanom. Mieszkańcy mogą brać udział w planowaniu przestrzennym miasta na drodze konsultacji społecznych w postaci badań ankietowych, cyklicznych spotkań oraz wyrażania opinii za pośrednictwem portalu internetowego. Efektem dialogu jest np. wybór Zakaczawia jako obszaru rewitalizacji. Władze miasta opracowały strategię rozwoju Legnicy na lata 2015-2020 przy współudziale lokalnej społeczności. Po zakończeniu prac powstał Komitet Sterujący, pełniący rolę doradczą i wspierającą Urząd Miasta w diagnozowaniu obecnej sytuacji w mieście. W celu informowania opinii publicznej o podejmowanych działaniach i okresowych uciążliwościach udostępniono Elektroniczną Tablicę Ogłoszeń. W 2018 powołano Centrum Dialogu Obywatelskiego, Pełnomocnika Prezydenta Legnicy ds. współdziałania z organizacjami pozarządowymi, Pełnomocnika ds. Dzieci i Młodzieży oraz Pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych.

Dalsze perspektywy

Władze Legnicy wskazały 5 celów w rozwoju miasta do 2030 roku. Istotne jest określenie priorytetów i wybór pomiędzy działaniami rozwojowymi w skali makro a zabezpieczającymi potrzeby ludzi w skali mikro. Miasto musi zapewnić środki finansowe dla planowanych zadań. Planowane jest wprowadzenie edukacji społecznej w celu zwiększenia zaangażowania Legniczan oraz uzyskania aprobaty społecznej dla części zadań. Wzięto również pod uwagę podnoszenie kompetencji oraz jakości realizowanych usług przez Urząd Miejski i pozostałe jednostki JST.

Autor tekstu:
Aleksandra Kowalczuk

LESZNO

„Nie czekaj z kuciem, aż żelazo będzie gorące; uderzaj, by je rozgrzać.”

William Butler

Władze Leszna pod terminem „zrównoważone miasto” rozumieją miasto rozwijające się w sposób zapewniający swoim mieszkańcom zaspokojenie ambicji i potrzeb uwzględniając przy tym to, by następne pokolenia również miały taką możliwość. Rozwój ten zdaniem władz Leszna powinien odbywać się harmonijnie w wielu obszarach takich jak gospodarka, środowisko naturalne czy rozwój społeczny. Nie pomijają również przy tym równomierności tego rozwoju - żaden obszar nie powinien znaleźć się w znacznie gorszej sytuacji.

Do głównych celów obranych przez miasto w celu realizowania Agendy na rzecz Zrównoważonego Rozwoju zaliczają się m.in. włączanie mieszkańców i mieszanek w działania na rzecz

rozwoju miasta. Oprócz tego Leszno dba o swój rozwój poprzez rewitalizowanie swojego centrum i zwiększanie jego atrakcyjności poprzez park, dostępne mieszkania oraz dobrej jakości komunikację. Ponadto promuje ono dbanie o środowisko naturalne poprzez ograniczanie plastiku czy dbanie o alternatywne formy transportu.

W sposób wyraźny zostały w Lesznie podjęte działania w myśl celu 11 Agendy 2030, który brzmi: „Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu”. Do podjętych aktywności zaliczają się między innymi:

- Zainstalowanie w roku 2018 9 sensorów jakości powietrza, z których dane są dostępne dla powszechnego użytku mieszkańców poprzez dedykowaną aplikację
- Przypadające na rok 2019 zakupienie 8 autobusów hybrydowych
- Finansowanie zmian sposobu ogrzewania – z węglowego na gazowe, elektryczne, olejowe, kolektory słoneczne. Dodatkowo od kilku lat miasto dofinansowuje panele fotowoltaiczne
- Dostęp do mieszkań dzięki Gminnemu Towarzystwu Budownictwa Społecznego. W ramach działalności tej organizacji w roku 2019 oddany do użytku został kompleks 6 budynków wielorodzinnych mających w sumie 96 mieszkań

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

63 323

prawa miejskie

1547 r.

województwo

wielkopolskie

prezydent miasta

Łukasz Borowiak

- Projekt "Zielone Leszno" - odbudowa ekosystemu miasta szansą na zdrowsze i bezpieczniejsze życie". Inwestycja mająca na celu poprawienie warunków środowiska miejskiego poprzez dbanie o jakość życia mieszkańców, estetykę krajobrazu czy tereny zielone.

- Leszno rozwija swoją infrastrukturę rowerową, dzięki czemu 4-krotnie zdobyło certyfikat "Gmina Przyjazna Rowerzystom" - aktualnie długość ścieżek rowerowych w mieście wynosi 56 kilometrów.

- Zainicjowanie działań wykorzystujących partycypację społeczną w celu zwiększenia inkluzji. Zaliczają się do nich między innymi konsultacje społeczne, mikrogranty na działania rewitalizacyjne, uliczny festiwal artystyczny, zbieranie opinii mieszkańców o ich najbliższym otoczeniu – Karawana Wydarzeń.

Miasto Leszno podejmuje również działania i projekty, których celem jest aktywizacja społeczeństwa lokalnego oraz zaangażowanie mieszkańców w rozwój miejski. Spośród tych działań wyróżnić można dużą ilość organizowanych wydarzeń dla mieszkańców. Wśród nich są Rynki Śniadaniowe oraz Kino ze smakiem. Wydarzenia te zapewniają potrzebny mieszkańcom obszar do spotkań ze znajomymi lub sąsiadami. Do innych wydarzeń zaliczają się np. polegająca na wymianie ubrań akcja "Ciuch za ciuch" czy Uliczny Festiwal Artystyczny LUFA polegający na współtworzeniu sztuki na ulicy. Oprócz tego stworzono przestrzeń do animowania społeczności oraz osób związanych z przedsiębiorczością - "Stacja biznes. Strefa kreatywna". Oprócz organizowania wydarzeń jest to miejsce organizowania warsztatów, bezpłatnych

porad

prawnych dla mieszkańców czy spotkania dla grup zajmujących się rewitalizacją miasta.

Poza wydarzeniami miasto przeprowadziło po raz ósmy budżet obywatelski, w którym rozdysponowało 2.300.000,00 zł. Inną formą zaangażowania mieszkańców było organizowanie konsultacji społecznych połączonych z działaniami rewitalizacyjnymi. Przybrały one formę spacerów studyjnych, debat i konsultacji rowerowych. Dodatkowo utworzony został portal konsultacje.leszno.pl mający ułatwiać dialog społeczny między mieszkańcami a administracją.

Leszno jest również świadome wyzwań, jakie stoją przed nim na drodze do realizacji celów Agendy 2030. Tyczą się one zachowania inkluzji przy wzroście gospodarczym oraz zapewnieniu wszystkim godnego zatrudnienia. Postulaty te realizowane są przez promowanie innowacyjności, inwestując w infrastrukturę i rozwój przemysłu czy wspierając rozwój przedsiębiorców. Inne wyzwania wiążą się z zapewnieniem bezpieczeństwa, stabilności, włączenia społecznego czy poprawienia komunikacji.

Autor tekstu:
Bartosz Basiński

PRZEMYŚL

Wiele lat temu, na styku trzech krain geograficznych niejaki książę Przemysław podczas polowań założył jedno z najstarszych miast w Polsce, które dziś znamy pod nazwą Przemyśl. Niech ten bajkowy wstęp będzie punktem wyjścia do rozważań na temat rozwoju tego unikatowego miasta, ponieważ bogata historia, liczne zabytki i muzea to nie wszystko, co Przemyśl ma do zaoferowania swoim mieszkańcom jak i przyjezdnym żądnym zaczerpnięcia, choć odrobiny lokalnej atmosfery. Miasto, poza jakże barwną przeszłością przykłada wielu starań, by zadbać również o jego przyszłość. O tych staraniach, by dostąpić jakże szlachetnego tytułu „miasta zrównoważonego rozwoju”, opowiem Państwu poniżej.

Już na samym wstępie, widać bardzo precyzyjnie określony cel podejmowanych przez miasto inicjatyw. Przedstawiciele miasta definiując „miasto zrównoważonego rozwoju” przedstawiają nam wizję miasta nastawionego na wypełnianie potrzeb nie tylko obecnych mieszkańców, lecz również jego przyszłych pokoleń.

„Miasto zrównoważone to miasto, w którym zbiorowe i indywidualne potrzeby obywateli, wynikające ze współżycia w społeczeństwie są zaspokajane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Już dziś mówi się, że Miasto zrównoważone = Miasto przyszłości.”

W realizowaniu wyżej nakreślonego celu Przemyśl stawia na strategiczne myślenie i stopniowe realizowanie kolejnych planów. Bardzo często podkreśla się, że polityka szczególnie ta nastawiona na walkę o lepszą przyszłość powinna być prowadzona w sposób przemysłowy i długodystansowy. Odzwierciedleniem takiego sposobu myślenia jest właśnie „Strategia Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014-2024”.

„Strategia Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014-2024 jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów społecznych Miasta.”

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

60 442

prawa miejskie

1389 r.

województwo

podkarpackie

prezydent miasta

Wojciech Bakun

W ten sposób perspektywy do 2024 roku przedstawiają przedstawiciele miasta:

„Przemyśl to miasto bogatej historii i dziedzictwa kulturowego, ale także nowych szans, zrównoważonego, inteligentnego rozwoju oraz prężny ośrodek społeczno-gospodarczy o znaczeniu międzynarodowym i Brama na Wschód”.

Działania zawarte w dokumencie podzielone są na trzy obszary strategiczne (Zaspokojenie potrzeb mieszkańców, Potencjały i zasoby Miasta, Gospodarka i promocja Miasta). W ramach tych obszarów miasto postawiło sobie 7 celów (przytoczone poniżej), które korespondują z celem jedyną Agendy 2030 (Zrównoważone Miasta i Społeczności) jak również celem trzynastym (Działania w dziedzinie klimatu).

OBSZAR: ZASPOKOJENIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW.

Cel strategiczny 1. Poprawa standardu i jakości życia mieszkańców.

OBSZAR: POTENCJAŁY I ZASOBY MIASTA.

Cel strategiczny 2. Dobrze rozwinięta infrastruktura Miasta umożliwiająca zrównoważony rozwój.

Cel strategiczny 3. Zrównoważony ład przestrzenny.

Cel strategiczny 4. Czyste środowisko.

Cel strategiczny 5. Zachowane i wykorzystane zasoby dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny 6. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

OBSZAR: GOSPODARKA I PROMOCJA MIASTA.

Cel strategiczny 7. Wzrost potencjału gospodarczego Miasta.

Warto również zaznaczyć, że nad realizacją tych celów czuwa Zespół Realizacyjny Strategii Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014 – 2024.

Analizując działania podejmowane przez Przemyśl, można zaobserwować, iż obecnie, w centrum uwagi znajduje się środowisko. Poddawane są inicjatywy na rzecz m.in:

- zwiększenia efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej („Termomodernizacja obiektów oświatowych miasta Przemyśla”)

- zmniejszenia emisji zanieczyszczeń szkodliwych dla środowiska przez ułatwienie dostępu do niskoemisyjnych środków transportu publicznego („Rozbudowa i integracja systemu komunikacji publicznej na terenie MOF Przemyśl”)

- poprawy jakości powietrza i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych („Ekologiczny Przemyśl - wymieniamy źródła ciepła”)

Jednak jednym z ciekawszych i doraźnych projektów była „Adaptacja zasobów mieszkaniowych Gminy Miejskiej Przemyśl z przeznaczeniem na lokale socjalne”. Jak piszą władze miasta:

„Celem projektu było zwiększenie dostępu do usług społecznych osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.”

Przemyśl realizując tę inicjatywę realizował jednocześnie pierwszy cel Agendy 2030 (Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie). Poza zakresem rzeczowym (remont 19 mieszkań z zasobu Gminy z przeznaczeniem na mieszkania socjalne), podjęte zostały również działania dotyczące aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz działania dotyczące reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych. Trzeba przyznać, że efekty są naprawdę imponujące:

„W wyniku realizacji projektu poprawił się stan techniczny zasobów mieszkaniowych Gminy Miejskiej Przemyśl przeznaczonych na cele socjalne. Zaplanowano również aktywizację społeczno-zawodową 59 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.”

Najpopularniejsza nastolatka naszych czasów Greta Thunberg jest aktywistką klimatyczną, ale w rzeczywistości aktywistką na rzecz przyszłości. Uważam, że jej słowa idealnie obrazują sytuację, w jakiej obecnie my, jako ludzkość, się znajdujemy.

„Nie szukajmy nadziei, szukajmy działania. Wtedy nadzieja przyjdzie.”

Te słowa powinny przyświecać każdemu krajowi, miastu, jak i człowiekowi na całym świecie. Przemyśl w swojej trosce o przeszłość i przyszłość miasta i jego mieszkańców wyróżnia patrzenie dalekowzroczne i strategiczne na kwestie społeczne, środowiskowe i szeroko rozumianego dobrobytu.

Jest zarówno godnym podziwu przykładem, jak i naszą nadzieją na to, że przyszłość będzie piękna, sprawiedliwa i ZRÓWNOWAŻONA w każdym możliwym aspekcie.

Autor tekstu:
Aleksandra Warda

SŁUPSK

Zrównoważone miasto, według władz Słupska - miasta na prawach powiatu położonego w województwie pomorskim - oznacza miasto prowadzące politykę lokalną w sposób uwzględniający różne sfery działalności człowieka - wzrost gospodarczy, dbałość o środowisko, jakość życia mieszkańców oraz zaspokojenie ich potrzeb. Żadna z tych sfer, nie może rozwijać się kosztem pozostałych.

Poprawa jakości życia mieszkańców, oparta na zapewnieniu im życia bez zanieczyszczeń, hałasu, z dostatecznym dostępem do terenów zielonych, a także rozwój społeczny i kształtowanie postaw moralno-etycznych są jednymi z głównych celów obranych przez władze miasta. Rada Miejska w Słupsku, 25 stycznia 2017r. uchwaliła Strategię Rozwoju Miasta na lata 2017-2022. Zakłada ona działania mające na celu poprawę jakości życia w mieście, między innymi poprzez prowadzenie polityki przestrzennej mającej na celu zwiększenie gęstości zaludnienia i zabudowy, zwiększanie różnorodności miasta poprzez mieszanie różnych form użytkowania terenu, rozwija-

nie zieleni czy też poprawę jakości istniejącej oraz tworzenie nowej infrastruktury technicznej. Miasto zwraca również uwagę na kwestie społeczne i konsekwentnie dąży do zapobiegania zjawiskom wykluczenia czy nierównego traktowania na podstawie uwarunkowań takich jak status materialny, niepełnosprawność, brak dostępu do edukacji, płeć czy wiek.

Cel 11 z Agendy Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ mówi o tworzeniu miast jako bezpiecznych, stabilnych i zrównoważonych osiedli ludzkich. Władze Słupska realizują ten cel, wprowadzając inicjatywy takie jak „Słupskie Kliny Zieleni” - projekt polegający na uzupełnieniu zieleni w mieście. W ramach projektu powstało sześć nowych, wyposażonych w infrastrukturę terenów zielonych. Przyjęto również strategię dotyczącą gospodarowania roślinnością miejską. Opiera się ona na utrzymaniu różnorodności biologicznej, wybierając przyjazne zwierzętom i owadom rośliny. Miasto stawia również na rozwój infrastruktury takiej jak szlaki piesze i rowerowe, a także przestrzenie publiczne i parki.

We współpracy ze Wspólnotami Mieszkaniowymi, stworzono również projekt „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja Obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieście

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

90 320

prawa miejskie

1265 r.

województwo

pomorskie

prezydent miasta

**Krystyna
Danilecka-Wojewódzka**

Miasta Słupska”. W ramach jego realizacji tworzone są nowe przestrzenie publiczne, modernizowane są ciągi komunikacyjne, a obiekty zabytkowe dostają nowe życie, tak jak np. stara wozownia, która stała się siedzibą teatru. Współpraca ze Wspólnotami Mieszkaniowymi umożliwia również rozwój i odnowę podwórek w mieście - na jednym z nich powstał „Dom sąsiedzki”, w którym prowadzone są zajęcia mające na celu integrację społeczności tego rejonu. Inne, niezagospodarowane części podwórek wykorzystywane są również jako ogródki kwiatowe czy warzywne, strefy relaksu lub place zabaw.

W ramach rewitalizacji powstało również Centrum Wsparcia w jednej ze zrewitalizowanych kamienic. Ma tam siedzibę centrum start-upów, w którym dostępne są darmowe przestrzenie biurowe, centrum teleopieki nad słupskimi seniorami oraz poradnia pedagogiczno-psychologiczna. Ma to bardzo pozytywny wpływ na rozwój kulturalny mieszkańców, przedsiębiorczość czy innowacyjność.

Miasto od kilku lat aplikuje również o środki zewnętrzne na realizację zadań związanych z ochroną powietrza, przyznawanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Przyznawane w tym zakresie dotacje, dotyczyły również zmiany sposobu ogrzewania. W latach 2011-2019, na terenie Słupska dofinansowano likwidację 940 sztuk węglowych oraz 1146 sztuk gazowych źródeł ciepła. Inne działania związane z poprawą jakości powietrza, to przyjęty w 2019 roku przez Radę Miejską w Słupsku „Plan adaptacji do zmian klimatu dla miasta Słupska”. Celem dokumentu jest przygotowanie władz i mieszkańców do świadomych i odpowiedzialnych działań i reakcji związanych ze zmianami klimatu. W celu realizacji postulatów zawartych w dokumencie odpowiednie jednostki Miasta Słupska podejmują działania zarówno w zakresie budowy systemów błękitnej i zielonej infrastruktury, a także edukacji i świadomości mieszkańców na temat zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych.

Działań Miasta Słupska związanych z Celami Zrównoważonego Rozwoju jest wiele. Główne kierunki, w jakich rozwija się miasto, znajdują swoje odbicie w Agendzie 2030. Poza sukcesami i udanymi inicjatywami osiągniętymi w tej dziedzinie zawsze jednak czekają nowe wyzwania. Jako największe z nich, Władze Miasta uznają uzależnienie dużych inwestycji od zewnętrznych środków oraz konflikty między potrzebami różnych grup społecznych.

Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017-2022 jako jeden z celów zakłada również eliminację nierówności i dyskryminacji m.in. w obszarze niepełnosprawności. Aby przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu tej grupy mieszkańców, władze Słupska sukcesywnie wdrażają działania mające na celu np. podniesienie jakości i funkcjonalności infrastruktury transportowej miasta, tak aby była ona dostosowana do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Modernizowane są również przystanki autobusowe czy przejścia dla pieszych.

Władze Miasta Słupska podejmują również działania związane z aktywizacją społeczności lokalnej i angażowania jej w rozwój miasta. W tym celu prowadzony jest projekt „Miasto Bliskie”. Do realizacji jego zadań wybrano słupskie organizacje pozarządowe, które wspierają mieszkańców w przemianach ich podwórek w kreatywne i innowacyjne miejsca. Organizacje zakupują niezbędne materiały i pomagają mieszkańcom zagospodarować przestrzeń. W ten sposób powstaje nie tylko więź między NGO a mieszkańcami, ale również budowane są relacje między sąsiadami. Ponadto, od 2013 roku mieszkańcy Słupska mają wpływ na kształt zadań realizowanych z pieniędzy publicznych. W ramach budżetu obywatelskiego mogą decydować o celach, na które przeznaczone będą pieniądze. Na 2021 rok zabezpieczono kwotę 3 000 000 złotych, które docelowo mają przyznane być projektom budżetu obywatelskiego.

Autor tekstu:
Paulina Rokosz

ŚWIDNICA

Świdnica to miasto prężnie rozwijające się i działające na rzecz poprawy komfortu mieszkańców w wielu dziedzinach życia społecznego.

Przedstawiciele miasta współodpowiedzialni za rozwój Świdnicy definiują zrównoważone miasto jako ośrodek, który potrafi sprostać oczekiwaniom jego obecnych mieszkańców, ale nie kryją, że ogromnie ważne jest też patrzenie w przyszłość i dostosowywanie miasta do wymagań przyszłych pokoleń. „Funkcjonujące w zrównoważony sposób miasto łączy rozwój gospodarki z jednoczesną dbałością o ochronę środowiska i klimatu.” - słyszymy.

Biorąc pod uwagę założenia Agendy 2030 i zrównoważony rozwój, miasto Świdnica musi stawić czoła wielu wyzwaniom teraz oraz w niedalekiej przyszłości. Przedstawiciele zauważają, że głównymi problemami są gospodarowanie odpadami, transport, depopulacja i niekontrolowana urbanizacja, ekologia

miasta oraz polaryzacja społeczna. Tym samym jako miasto stawiają sobie ambitne cele na najbliższe lata, które wraz z kierunkami działania zawarte zostały w dokumencie „Strategia rozwoju Gminy Miasto Świdnica 2017 – 2023 r.” Rozwiązania dotyczą aktywności społecznej, a ich celem jest stałe podnoszenie standardu życia, pamiętając przy tym o zasadach zrównoważonego rozwoju. Cele zawarte w dokumencie to m. in. utworzenie nowoczesnej bazy sportowej, rozbudowa sieci dróg rowerowych, zrewitalizowanie kamienic, wprowadzenie większej ilości usług elektronicznych, lepsza dbałość o parki czy prowadzenie nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych.

Analizując dziedzinowe plany, programy i strategię, można zauważyć, że wiele projektów miasta śmiało wpisuje się w cel 11 Agendy 2030, który skupia się na dążeniach do uczynienia miasta i osiedla bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu ośrodkami.

Można zauważyć, że ważnym aspektem działań jest sfera transportu na terenie miasta. Miasto wdrożyło „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego”, który ma na celu zapewnienie mieszkańcom przystępnej formy transportu publicznego na terenie miasta, a także

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

56 564

prawa miejskie

1267 r.

województwo

dolnośląskie

prezydent miasta

**Beata
Moskal-Słaniewska**

systemu połączeń dobrze skomunikowanych z obszarami podmiejskimi. Oprócz tego ukończenie inwestycji „Budowa systemu informacji pasażerskiej dla komunikacji miejskiej” umożliwiła usprawnić mieszkańcom poruszanie się po mieście za pomocą nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych, na które składają się np. elektroniczne tablice informacyjne na przystankach autobusowych. Miasto Świdnica zakupiło także dwa autobusy elektryczne. Warto nadmienić, że miasto dokłada także wszelkich starań, aby rozwinąć komfort użytkowania rowerów i w związku z tym w ostatnim czasie zdecydowało się na wybudowanie dwóch nowych ścieżek rowerowych.

Miasto decyduje się również na stałą rewaloryzację terenów zieleni. W ostatnim czasie przebudowano, odnowiono i zmodernizowano przestrzeń zieleni miejskiej, parki oraz skwery. Dodatkowo miasto działa na rzecz ochrony powietrza i klimatu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 o nazwie "Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej".

W zakresie aktywizacji społeczeństwa lokalnego miasto Świdnica może pochwalić się swoim autorskim programem „Zostańcie z nami – Miasto i Powiat Świdnica”. Projekt ma na celu wskazanie młodym ludziom jak planować ścieżkę kariery zawodowej, a także zachęca ich do podjęcia pracy i zamieszkania w Świdnicy po ukończeniu ścieżki edukacji. Program istnieje od 2016 roku i do tej pory udział w nim wzięło ok. 1200 młodych. Inne inicjatywy godne uwagi to: „System Informacji Przestrzennej”, czyli projekt, który wdraża innowacyjne e-usługi dla mieszkańców i przedsiębiorców, a także Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz Miejskie Centrum Wspierania Inicjatyw, które mają na celu udostępnianie przestrzeni do nieformalnych spotkań organizacjom pozarządowym na rzecz rozwijania społeczeństwa obywatelskiego.

Autor tekstu:
Inez Brogowska

A stylized map of Poland is shown in the background, with city boundaries outlined in a light blue color. The map is set against a solid blue background. At the top of the page, there are four horizontal bars in dark blue, light blue, gold, and orange. At the bottom, there is a decorative geometric pattern of white and blue triangles.

MIASTA

od 100 do 150 tys.
mieszkańców

- Opole
- Płock
- Tychy

OPOLE

Opole - miasto przyjazne młodym oraz "age-friendly"

"Opole nadaje rytm" to hasło promuje 128 tysięczne miasto, które jest uznawane za stolicę polskiej piosenki. Jest tak z powodu organizowanego, corocznie od 1963 roku Krajowego Festiwalu Piosenki Polskiej. Miasto oprócz licznych wydarzeń kulturalnych nadaje rytm również przemianom na rzecz ochrony środowiska. Akcent położony jest w szczególności na jakość powietrza, ilość terenów zielonych oraz modernizację komunikacji miejskiej pod względem ekologii.

Od wielu lat Opole stara się być miastem przyjaznym zarówno dla młodzieży - jak i osób starzejących się. Celem jest to, aby bez względu na wiek można było realizować swoje pasje i zainteresowania. Miasto prowadzi aktywną politykę, poczynając od opieki żłobkowo-przedszkolnej, wdrażając projekty i przedsięwzięcia skierowane do dzieci i ich rodziców. Jest regionalnym centrum kultury i edukacji - prowadzone są liczne placówki oświatowe dla młodzieży. Miasto jest także ośrodkiem akademickim. Dbą o aktywną politykę senioralną, a nie tak dawno przystąpiło do sieci miast Światowej Organizacji Zdrowia (WHO Global Network for Age-friendly Cities and Communities).

Trzy elementy nowej strategii rozwoju miasta:

- O konkurencyjności miasta będzie decydował przede wszystkim **POTENCJAŁ WIEDZY**, jaki będzie reprezentowany przez wartości oraz umiejętności społeczeństwa, takie jak umiejętność intensywnej komunikacji i współpracy z otoczeniem.
- Miasto powinno być bardziej **ZIELONE**. W perspektywie najbliższych lat stawiany będzie nacisk na zieloną mobilność i inteligentne rozwiązania: na rozwój niskoemisyjnego i zeroemisyjnego transportu publicznego, integrację rozwiązań w ramach transportu publicznego, inteligentne systemy zarządzania ruchem, a także na rozwój sieci dróg rowerowych.
- Opole **MIASTEM OBYWATELSKIM**, miastem w którym głos mieszkańców jest bardzo ważny. Miastem, które troszczy się o tych, którzy wymagają wsparcia i pomocy. Opole będzie miastem, które odważnie patrzy w przyszłość, jak i potrafi docenić tych, którzy na jego sukces wspólnie pracowali latami.

fot. P. Szpala

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

128 012

prawa miejskie

<1217 r.

województwo

opolskie

prezydent miasta

Arkadiusz
Wiśniewski

Jakie są największe wyzwania pod względem Agendy 2030 i Zrównoważonego rozwoju w Opolu?

- realizacja wszelkich działań związanych z pokonywaniem i przeciwdziałaniem występowaniu chorób zakaźnych (COVID-19)
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania miejskich inwestycji i tzw. przedsięwzięć miękkich
- jakość i szybkość komunikacji oraz infrastruktury miejskiej
- zagadnienia związane z gospodarką i rynkiem pracy

Inicjatywy wdrażające założenia 11 celu zrównoważonego rozwoju

- Poprawa jakości powietrza

„Program czyste powietrze - oddech dla Opoli”

Celem Programu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym zanieczyszczeń pyłowych, z pieców i kotłowni opalanych paliwem stałym oraz ograniczenie emisji innych substancji powodujących przekroczenie standardów jakości powietrza w Opolu.

- Rozwój 'zielonego' transportu publicznego

"Czysta komunikacja publiczna – zwiększenie mobilności mieszkańców Aglomeracji Opolskiej oraz modernizacja infrastruktury towarzyszącej transportowi publicznemu – etap I"

W ramach projektu zakupiono 61 nowych niskoemisyjnych autobusów, a także przeprowadzono kompleksową modernizację zajezdni autobusowej. Do tego rozbudowano sieć transportu miejskiego o systemy i urządzenia służące elektronicznej obsłudze pasażerów i poszerzaniu zakresu świadczonych usług.

- Zagospodarowanie przestrzeni

W celu zwiększenia powierzchni terenów zieleni w mieście, które mają służyć zachowaniu różnorodności biologicznej w 2019 r., zakończono budowę nowego Parku 800-lecia o powierzchni ponad 10 ha. Dodatkowo w 2020 r. miasto zakończyło realizację projektu dofinansowanego ze środków europejskich dotyczącego rozwoju i odnowy zieleni przyulicznej Opoli. Przedsięwzięcie, realizowane począwszy od 2018 r., dotyczyło nasadzeń drzew i krzewów w obszarach pasów drogowych.

Projekty mające na celu aktywizację społeczeństwa lokalnego

Miasto realizuje trzy komplementarne przedsięwzięcia, zapoczątkowane w ramach trzech projektów dofinansowanych ze środków europejskich (Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020):

1. Centrum Dialogu Obywatelskiego - „Dom dla organizacji pozarządowych”
2. Centrum Aktywizacji Społecznej
3. Centrum "Re-start"

Holistyczne podejście Opoli do zrównoważonego rozwoju daje dużą szansę na sukces. Wdrażane projekty dotyczą jednocześnie obszaru społecznego, gospodarczego oraz środowiskowego. Obecnie już da się zauważyć zadowolenie mieszkańców, którzy coraz częściej aktywnie angażują się w życie miasta. Szczególną uwagę zwraca się na każdą grupę wiekową i na to, aby miała ona pełen dostęp do rozwoju na wielu płaszczyznach. Opole rzeczywiście nadaje rytm poprzez wprowadzane zmiany.

Autor tekstu:
Karolina Gajęcka

PŁOCK

Miasto, w którym rozwój przebiega poprzez integrację działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych to miejsce przyjazne dla wszystkich mieszkańców i turystów; to takie miejsce jak Płock.

Płock to miasto na prawach powiatu, położone na Pojezierzu Dobrzyńskim i w Kotlinie Płockiej, w województwie mazowieckim. Miasto to posiada bogatą historię, która sięga aż do IX wieku, a prawa miejskie nadano mu w 1237 roku. Po prawie 800 latach rozwoju obecnie miasto liczy 118 989 mieszkańców (stan na 30 czerwca 2020). W 2018 roku Rada Miasta Płocka wykonała znaczący krok w stronę stania się miastem zrównoważonym, nie tylko według założeń Agendy 2030, ale również własnej definicji, która została ujęta przez Radę w 4 zasadach.

1. Zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb,
2. Poszanowanie zasobów ze względu na ich ograniczoność,
3. Harmonizowanie ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju,
4. Długookresowe podejście do analizowania, planowania i urzeczywistniania celów rozwoju.

28 czerwca 2018 roku przyjęto „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do roku 2030” (Uchwała Nr 810/XLIX/188 w sprawie: przyjęcia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do 2030 roku). Warto zaznaczyć, iż powstała ona w procesie konsultacji z mieszkańcami miasta oraz z udziałem najważniejszych interesariuszy miasta. Nową wizją miasta stało się wówczas hasło „Niezwykłe, nowoczesne miasto, spełnionych i kreatywnych ludzi”. Z przyjętego celu wyznaczono trzy kluczowe kierunki rozwoju, czyli zdrowe społeczeństwo, dynamiczny HUB innowacji i technologii oraz harmonijna przestrzeń do życia. Ponadto wyznaczono 16 celów strategicznych, odpowiadających celom ONZ-owskim oraz główne zadania, które miasto postanowiło spełnić do 2030 roku.

Jednym z najbardziej istotnych zamierzeń Agendy 2030 dla Zarządu Płocka stał się cel 11 - Zrównoważone Miasta i Społeczności, który zainspirował pracowników Rady Miasta do podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w mieście. Pomimo posiadania koncernu naftowego PKN Orlen, rozwój miasta planowany jest w sposób ukierunkowany na wysoką efektywność podejmowanych działań. Oprócz standardowo opracowanego przez samorządy programu ochrony środowiska przyjęto Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, a jako pierwsze miasto w kraju, Płock podjął uchwałę o przyjęciu „Planu Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Płocka”. W odpowiedzi na okresowo pogarszającą się jakość powietrza, Rada Miasta podjęła decyzję o postawieniu własnej stacji badającej jakość powietrza, niezależnej od WIOŚ, oraz kilku czujników na terenie miasta. Ponadto, w mieście

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

118 989

prawa miejskie

1237 r.

województwo

mazowieckie

prezydent miasta

Andrzej
Nowakowski

prowadzonych jest szereg akcji mających na celu edukowanie mieszkańców w zakresie dbałości o jakość powietrza, ekologii i ochrony środowiska, jak i budownictwa zeroemisyjnego. Miasto Płock boryka się głównie z problemem zanieczyszczeń przemysłowych oraz tzw. niską emisją ale powodowaną głównie ogrzewaniem węglowym w przestarzałych piecach. W związku z tym, w ramach współpracy miasta z mieszkańcami i podmiotami gospodarczymi w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz poprawy jakości powietrza udzielano dotacji na zmianę palenisk. Jak zdradzają pracownicy Rady Miasta: „W Płocku chcemy również zmienić nastawienie mieszkańców w codziennych podróżach, ekologiczny transport przejawia się w każdej dziedzinie transportu miejskiego.” W Płocku będzie funkcjonować jedna z największych sieci wypożyczalni rowerów publicznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Po dwóch latach działania Płockiego Roweru Miejskiego przyłączył się do tego projektu PKN Orlen, który uruchamia kolejne stacje patronackie w sieci miejskiej. Docelowo Płock będzie miał 56 stacji i 557 rowerów. Bezpłatne 20 minut podróżowania, sprawia, że jest to środek transportu dostępny dla każdego.”

W zakresie podnoszenia efektywności energetycznej w mieście realizowane są różne przedsięwzięcia. Od 2013 roku, realizowana jest „Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Płocku”. Projekt ten dotyczy budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność Gminy-Miasta Płock. W lutym 2017 roku zakończono część budowlaną projektu i tym samym wszedł on w etap zarządzania, który potrwa do 2033 roku. W ostatnich latach uzyskano w związku z powyższym oszczędności energii cieplnej i energii elektrycznej, a także zastosowane zostały odnawialne źródła energii.

W Płocku zwraca się również uwagę na istotną rolę, jaką w osiągnięciu Celów Zrównoważonego Rozwoju odgrywa aktywizacja społeczeństwa lokalnego i zaangażowanie mieszkańców

w rozwój. Jednym z rozwiązań jest konsultowanie dokumentów programowych i podejmowanych polityk społeczno-gospodarczych. W 2017 i 2018 roku prowadzone były prace nad Strategią rozwoju miasta Płocka i konsultowanie projektów strategii z wieloma podmiotami i grupami mieszkańców. Drugim przykładem działania jest założenie budżetu obywatelskiego Płocka, czyli konsultacji społecznych z mieszkańcami, dotyczących części wydatków z budżetu Miasta Płocka. Innym przykładem aktywizacji społeczeństwa jest włączanie mieszkańców w działania podejmowane w obszarze rewitalizacji, takie jak: propagowanie zasady kreowania przestrzeni publicznej; organizację konkursu na „Najpiękniejszą witrynę świąteczną 2018” i „Najpiękniejszą kawiarenkę letnią 2018”; uchwałę w sprawie ustalenia zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury; organizację szkoleń, warsztatów dla mieszkańców i przedsiębiorców z obszaru Specjalnej Strefy Rewitalizacji i organizację wydarzeń lokalnych np. Dnia Sąsiada, gier miejskich, plenerowych występów artystycznych. Organizacje pozarządowe realizowały wspólnie z Miastem zadania publiczne finansowane ze środków budżetowych, w tym: prowadzenie Centrum Aktywności Seniora oraz prowadzenie usług na rzecz osób dotkniętych chorobą Alzheimera, świetlice miejskie dla dzieci i młodzieży, poradnie, punkty informacyjno-konsultacyjne, kluby profilaktyki środowiskowej dla dzieci i młodzieży. Ponadto, w Płocku wydawana jest w ramach programu adresowanego do płockich seniorów „Karta Seniora”, dzięki posiadaniu której seniorzy mogą korzystać z promocji przygotowanych przez partnerów karty.”

Wśród największych wyzwań w zakresie Agendy 2030 pracownicy Rady Miasta uznają kwestie finansowe wdrażania przystępnych dla mieszkańców, zrównoważonych rozwiązań. Płock angażuje się w propagowanie rozwiązań opartych o partnerstwo publiczno-prywatne. PPP umożliwia realizację projektów w sytuacji ograniczonej dostępności kapitału publicznego, ale przede wszystkim ma wnieść wartość dodaną w postaci znalezienia przez podmiot publiczny takiego partnera prywatnego, który przy szybko zmieniających się uwarunkowaniach techniczno-organizacyjnych wprowadzi najlepsze praktyki występujące na rynku do wspólnego projektu.

W Płocku prowadzona jest realizacja 6 projektów w formule PPP, w tym modernizacja Energetyczna Budynków Użyteczności Publicznej w Płocku I, modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Płocku II, budowa Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Płocku nad Zalewem Sobótką, budowa nowego wejścia do ZOO wraz z pawilonem zwierząt nocnych oraz budowa dróg w PPP.

Autor tekstu:
Natalia Stasiak

TYCHY

„Nie proś świata, aby się zmienił - to Ty zmień się pierwszy.”
William Butler

Stojąc na drodze do przepaści ekologicznej, znajdują się ludzie, którzy próbują z całych sił zawrócić i pomóc umierającej planecie odzyskać dawne siły. Obecnie spotykamy coraz więcej programów i rozwiązań, działających na rzecz poprawy klimatu. Również nasze miasta, stosując się do Agendy 2030, wdrażają nowe rozwiązania, by lepiej żyło się nam w naszych lokalnych społecznościach.

Jednym z zaangażowanych miast, są Tychy, które ujmują zrównoważony rozwój, jako poprawę jakości życia obecnych mieszkańców, jak również, działania, które zmierzają do zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, bez ograniczenia dobrostanu regionalnego. Zaangażowanie miasta przejawia się nie tylko w podejmowanych działaniach, ale również w powołaniu wiceprezydenta ds. Zrównoważonego Rozwoju, który zajmuje się wdrażaniem, monitorowaniem i przygotowywaniem projektów zgodnych z założeniami Agendy 2030. Takie stanowisko piastuje jeszcze tylko 3 wiceprezydentów miast w całej Polsce. Ta niezwykle ważna funkcja, wskazuje

na ogromne zaangażowanie miasta, profesjonalne podejście do tematu, jak i możliwość podejmowania kluczowych decyzji na najwyższym szczeblu.

Główne działania miasta opierają się na 6 kluczowych celach, których zadaniem jest realizacja i modernizacja miasta w sposób ułatwiający komunikację, mając na względzie aspekt ekologiczny.

Pierwszym celem jest **DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA**, w którego zakresie powstały obiekty sportowe takie jak: stadion miejski, arena lekkoatletyczna, boiska wielofunkcyjne, siłownie plenerowe, a także dokonano rewitalizacji przestrzeni rekreacyjnych (np. Paprocany, Park Północny).

Drugim celem jest **DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI**, dzięki czemu powstaje coraz więcej programów edukacyjnych dla różnych grup wiekowych jak np.: kursy języka migowego, kursy opieki nad osobami z demencją, uniwersytet trzeciego wieku oraz programy aktywizujące seniorów.

Trzecim celem jest **CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE**, gdzie wprowadzane zostają elementy w zakresie małej retencji przy okazji modernizacji budynków, a także wdrażanie projektów na odzysk wody/zatrzymanie w obiegu, jak na przykład budowa pierwszego ronda retencyjnego.

Czwartym celem jest **CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA**, której zadaniem jest: monitoring jakości powietrza; stacje ładowania samochodów elektrycznych; program OZE - odnawialne

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

127 307

prawa miejskie

1951 r.

województwo

śląskie

prezydent miasta

Andrzej
Dziuba

źródła energii, dzięki któremu zostanie zamontowanych 960 nowych instalacji, takich jak kolektory słoneczne, powietrzne pompy ciepła, kotły na biomasę czy fotowoltaika. Jednym z ciekawszych projektów prowadzonych w mieście, jest program ograniczenia niskiej emisji, w ramach którego mieszkańcy mogą skorzystać z dofinansowania na wymianę starych, nieekologicznych źródeł ciepła oraz montaż kolektorów słonecznych.

Piątym celem jest **INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA**, których działania odnoszą się do podnoszenia poziomu bezpieczeństwa na drogach poprzez odpowiednie inwestycje drogowe takie jak azyle dla pieszych, oświetlenia wertykalne czy też bezpieczne ronda.

Dużą uwagę przykładą się również do polepszenia jakości transportu publicznego. W celu jego poprawy miasto realizuje projekt, w którego zakres wchodzi:

- Zakup taboru autobusowego:
 - a) 51 autobusów zasilanych CNG, EURO 6
 - b) 10 mikrobusów zasilanych ON, EURO 6
- Zakup 2 elektrobusów
- Zakup 3 trolejbusów
- Zakup 2 pojazdów serwisowych do obsługi taboru autobusowego, EURO 6
- Zakup pojazdu pogotowia technicznego (do obsługi sieci trakcyjnej), EURO 6

Dzięki takim inwestycjom możliwa jest poprawa bezpieczeństwa i komfortu jazdy, a także niwelowanie nierówności

i zwiększanie dostępności korzystania z komunikacji przez osoby niepełnosprawne. Godnymi zauważenia są również nowoczesne rozwiązania takie jak np. aplikacja **“ZGŁOŚ USTERKĘ”** - która jest skutecznym narzędziem do zgłaszania problemów w miejskiej infrastrukturze przez mieszkańców, dzięki którym miasto może łatwo zarządzać naprawami; ITS (Inteligentny System Zarządzania Ruchem) oraz centra przesiadkowe - parkingi zlokalizowane przy dworcach/stacjach kolejowych. Ważnym aspektem jest również transport indywidualny, czego przykładem może być duża ilość rowerzystów i odpowiednio przygotowanych i dostosowanych ścieżek rowerowych.

Szóstym celem są **ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI**, gdzie podejmowane zostają rozmowy np. poprzez: budżet obywatelski, konsultacje społeczne, inicjatywy kulturalne (np. Tyski Bank Kultury), program rewitalizacji miasta młodzieżowy budżet obywatelski.

Ktoś kiedyś powiedział, że *“Co nie jest pożyteczne dla roju, i dla pszczoły nie jest pożyteczne”*, nie można więc zapominać, że postęp rozwoju miasta zależy od jego mieszkańców. Dzięki powyższym celom, a także wspólnie podejmowanym decyzjom, możliwe jest reagowanie na zgłaszane problemy i potrzeby mieszkańców, co wpływa na rozwój miasta i poprawę jakości życia, zgodnie z założeniami Agendy 2030.

Autor tekstu:
Magdalena Kania

MIASTA

od 150 do 200 tys.
mieszkańców

- Bielsko Biała
- Olsztyn
- Rzeszów
- Zabrze

BIELSKO BIAŁA

Wydział Strategii i Rozwoju Gospodarczego miasta Bielsko-Biała definiuje pojęcie zrównoważonego rozwoju jako poszanowanie środowiska naturalnego i rozsądne korzystanie z jego zasobów tzn. ochronę zasobów wodnych przed ich wyczerpaniem, skażeniem i degradacją, oraz poprawę stanu kanalizacji, efektywność energetyczna i promocja rozwoju technologii energooszczędnych, tworzenie efektywnego transportu publicznego itd. Ważnymi kwestiami w tym zakresie są również postępowania, które mają na celu poprawę życia obecnych i przyszłych mieszkańców miasta Bielska-Białej.

Aktualnie najważniejszym dokumentem określającym cele miasta jest „Strategia Rozwoju Bielska-Białej do 2020 roku”. W jego treści zadania podzielone zostały na cztery filary: **efektywność** (przykładowy cel: skuteczna ochrona środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych, systematycznie zwiększająca swą wysoką atrakcyjność rezydencjalną), **mobilność** (przykładowy cel: dostępność bezpiecznego, szybkiego i komfortowego systemu transportowego),

zdrowotność (przykładowy cel: oferowanie wielu opcji wyboru publicznych usług zdrowotnych), **kreatywność** (przykładowy cel: rozwijanie sfery badań naukowych, innowacji i transferu technologii).

Z punktu widzenia ochrony środowiska miasto Bielsko-Biała wyróżniają następujące cele:

- a) doprowadzenie do poprawy jakości powietrza:
 - tak, by w mieście nie notowano przekroczeń norm zanieczyszczeń pyłowych PM₁₀ i PM_{2,5} w zakresie wszystkich norm dotyczących tych substancji,
 - obniżenie emisji benzo-a-pirenu w największym możliwym stopniu,
 - zachowanie pozostałych zanieczyszczeń powietrza poniżej dopuszczalnych limitów.
- b) doprowadzenie do redukcji emisji dwutlenku węgla do powietrza o co najmniej 40% w perspektywie roku 2030 w porównaniu do roku bazowego 1990.
- c) zwiększenie odporności miasta na zmiany klimatyczne przez przystosowanie się do ich negatywnych skutków (np. susze, nawałne deszcze, zjawiska miejskiej wyspy ciepła).

fot. Paweł Socha/UM Bielsko Biała

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

170 303

prawa miejskie

1951 r.

województwo

śląskie

prezydent miasta

**Jarosław
Klimaszewski**

Po ilości projektów dotychczas zrealizowanych oraz tych, które są w trakcie realizacji widać, że Bielsko-Biała przywiązuje dużą wagę do pojęcia zrównoważonego rozwoju miasta i społeczeństwa. Przykładami takich projektów są między innymi: strategia elektromobilności – która ma na celu wprowadzenie większej ilości stacji do ładowania samochodów elektrycznych czy elektryfikację transportu publicznego; **dotacje dla mieszkańców zmieniających stare źródła węglowe na odnawialne źródła energii; tworzenie parków kieszonkowych** w celu walki z miejską wyspą ciepła czy też emisją CO₂; ponadto realizuje się Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, który zrzesza interesariuszy (m.in. mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, gminę) do działań ukierunkowanych na rewitalizację miasta.

Jeśli chodzi o aktywizację mieszkańców społeczeństwa lokalnego to miasto przede wszystkim kładzie nacisk na instytucję Budżetu Obywatelskiego. Inicjatywa wprowadzona została jeszcze przed ustawowym obowiązkiem stosowania tego instrumentu. Taka forma współdziałania i angażowania mieszkańców cieszy się dużym zainteresowaniem. Miasto podejmuje również współdziałania z wieloma organizacjami pozarządowymi, dzięki którym zwiększyła się w ostatnich latach kwota środków przeznaczanych na tzw. „małe granty”, wzrosła liczba zrealizowanych zadań publicznych oraz dofinansowanych ofert w tym trybie, a także wzrósł odsetek ofert zgłoszonych przez NGO w otwartych konkursach, które otrzymały dofinansowanie. W latach 2018-2019 Bielsko-Biała podjęło współpracę z organizacjami w obszarze nowych zadań pożytku publicznego m. in: działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności, przedsiębiorczości, ratownictwa i ochrony ludności, działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, integracji cudzoziemców oraz tworzenie warunków na rzecz rozwoju sportu. W wyniku inicjatywy zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców, prowadzona jest coroczna kampania „Bielsko-Biała chroni klimat” składająca się z konkursów szkolno-przedszkolnych oraz całonocnego Beskidzkiego Festiwalu Dobrej Energii. Przykładem działań mających na celu angażowanie mieszkańców w rozwój miasta są projekty realizowane w ramach Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Bielsku-Białej.

Miasto wyznacza cztery najważniejsze wyzwania pod względem Agendy 2030 i zrównoważonego rozwoju oraz przedstawia kolejno podejmowane kroki w tym zakresie. Są to:

- rozwój transportu publicznego i bezpieczeństwa na drogach (m.in. z uwagi na: wzrost ruchu kołowego w mieście, zły stan obsługi komunikacyjnej centrum miasta, niefunkcjonalna sieć dróg rowerowych, negatywny wpływ transportu na jakość powietrza i klimatu akustycznego miasta):
 - a)** wybudowanie w mieście centrum przesiadkowego,
 - b)** powołanie do życia Zjednoczonej Bielskiej Inicjatywy Rowerowej (będącej forum konsultacyjnym i opiniotwórczym w zakresie polityki rowerowej).
- urbanizacja sprzyjająca włączeniu społecznemu oraz możliwości partycypacji w zintegrowanym i zrównoważonym

fot. Paweł Socha/UM Bielsko Biała

planowaniu i zagospodarowaniu osiedli ludzkich:

- a)** zwiększenie środków na współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz liczby zadań publicznych realizowanych we współpracy z NGO,
- b)** ulepszenie efektywności przepływu informacji między urzędem a mieszkańcami,
- c)** promocja działań obywatelskich: konsultacji społecznych, działań rad osiedli.

- niekorzystne oddziaływania miast na środowisko, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza oraz gospodarkę odpadami komunalnymi i innymi rodzajami odpadów:

- a)** intensyfikowanie działań edukacyjnych,
- b)** redukcja emisji w wyniku działań w zasobach miejskich oraz u wszystkich mieszkańców i podmiotów.

- wspieranie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie planowania zagospodarowania na poziomie krajowym i regionalnym:

- a)** utworzenie Aglomeracji Beskidzkiej - obejmującej wszystkie miasta i gminy (łącznie 41 jednostek) Subregionu Południowego Województwa Śląskiego,
- b)** współpraca pomiędzy poszczególnymi gminami mająca na celu zdobywanie środków zewnętrznych.

Autor tekstu:
Justyna Hammer

OLSZTYN

Olsztyn to prawdziwe miasto z pasją – na jego płaszczyźnie styka się bowiem tradycja i nowoczesność. Historię sięga połowy XIV wieku, co dostrzec można spacerując wokół średniowiecznych zabudowań, z kolei nowoczesność – po realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ. Wiadomo, że sukces całości to suma drobnych sukcesów – dlatego z dumą należy stwierdzić, że Olsztyn tę cegiełkę dokłada.

Transport

Władze miasta postanowiły odnowić istniejącą od 50 lat infrastrukturę: ponad 11 km torowiska i zajezdnię oraz zakupić 15 nowoczesnych i komfortowych składów Solaris Tramino typu S1110. Powstały trzy linie tramwajowe łączące duże osiedla mieszkaniowe na południu miasta i teren uniwersytetu ze śródmieściem i dworcem. Elementem projektu były też rozwiązania ułatwiające zarządzanie transportem w mieście (ITS), dynamiczna informacja pasażerska na przystankach i w autobusach. Projekt przyniósł coroczny wzrost liczby pasażerów komunikacji miejskiej w Olsztynie, co było jednym z jego najważniejszych celów.

Ekologia – budowa zbiorników retencyjnych

W ramach projektu Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenie Olsztyna przebudowywana jest kanalizacja

deszczowa w Olsztynie, ale najbardziej widoczną dla mieszkańców częścią tych przedsięwzięć są różnego rozmiaru zbiorniki retencyjne tworzone w różnych częściach miasta. Spośród ośmiu zaplanowanych gotowych jest już pięć. Dwa z nich są wyjątkowe, tworzą bowiem przy okazji atrakcyjną przestrzeń parkową i zapewne wkrótce staną się ulubionym miejscem spacerów okolicznych mieszkańców. Wokół zbiorników zaplanowane zostały m.in. trasy spacerowe czy mała architektura, jak ławki, które pozwolą usiąść i odpocząć na łonie przyrody. Tym bardziej, że wokół nie zabraknie zieleni: tylko przy tych dwóch zbiornikach posadzonych zostało ok. 170 drzew, ponad siedem tys. krzewów i mnóstwo innej roślinności. Jednym z priorytetów podczas przygotowywania inwestycji było wykorzystanie w jak największym stopniu naturalnych metod zagospodarowania, oczyszczania i odprowadzania wód opadowych. Celem projektu jest zwiększenie ilości retencjonowanej wody i adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska. Obecność naturalnych, jak i sztucznych akwenów to nie tylko poprawa mikroklimatu miasta. To jednocześnie zapobieganie obniżaniu się poziomu wód oraz powstawaniu podtopień.

Budowa elektrociepłowni

Aby zwiększyć dostęp mieszkańców do energii z sieci miejskiej (czystszej niż rozproszone, indywidualne źródła ogrzewania odpowiedzialne za dużą część niskiej emisji), w 2019 r. rozpoczęto w Olsztynie budowę elektrociepłowni z instalacją do termicznego przekształcania frakcji energetycznej

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

171 853

prawa miejskie

1353 r.

województwo

warmińsko-
mazurskie

prezydent miasta

Piotr Grzymowicz

z odpadów komunalnych, z odzyskiem energii elektrycznej i ciepłej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Jest to nowoczesna instalacja spalająca paliwa alternatywne, która zapewni najwyższe standardy ochrony środowiska. Dzięki niej powierze w mieście będzie czystsze, a pozostałe po selektywnej zbiórce odpady komunalne zostaną w pełni zagospodarowane w sposób najbardziej efektywny.

Bezpieczny Miejski Obszar Funkcjonalny

Aby podnieść poziom bezpieczeństwa mieszkańców Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego zrealizowany został projekt „Bezpieczny MOF”. Obejmował on wprowadzenie systemu bezpieczeństwa dla podniesienia jakości życia mieszkańców. Elementami projektu były m.in.:

- stworzenie (przebudowa) Regionalnego Centrum Bezpieczeństwa (RCB),
- stworzenie spójnego cyfrowego systemu łączności,
- uruchomienie portalu informatycznego oraz aplikacji mobilnych,
- stworzenie spójnego systemu bezpieczeństwa na akwenach wodnych,
- wyposażenie RCB w Mobilne Centrum Kierowania oraz
- stworzenie Regionalnego Magazynu Kryzysowego.

CRS Ukiel

Centrum Rekreacyjno-Sportowe „Ukiel” to oddany do użytku w 2014 r. nowoczesny kompleks turystyczno-sportowy zlokalizowany w trzech punktach nad największym olsztyńskim akwenem – jeziorem Ukiel. Część główna obiektu znajduje się przy ul. Kapitańskiej. Tam zlokalizowano m. in. budynek kapitanatu, wypożyczalnię sprzętu pływającego oferującą ponad 200 różnych jednostek pływających oraz trzy kąpieliska. Doskonałe warunki do rekreacji stwarza promenada spacerowa i rozbudowana sieć ścieżek pieszo-rowerowych łączących poszczególne obiekty CRS. Przy ul. Olimpijskiej znajduje się druga ważna część CRS, a mianowicie Olsztyńskie Centrum Kajakarstwa.

Rewitalizacja Uranii i okolicy

Hala widowiskowo-sportowa Urania to największy w Olsztynie

i całym województwie obiekt o takim przeznaczeniu. Służąc miastu od ponad 40 lat jako arena wielu legendarnych już wydarzeń sportowych, kulturalnych i wystawienniczych doczekała się wreszcie planu gruntownej przebudowy. W 2015 r. miasto ogłosiło konkurs architektoniczny na opracowanie koncepcji tego przedsięwzięcia. Po zakończeniu projektu obecna pojemność pozwalająca na maksymalnie 2000-2500 miejsc zostanie praktycznie podwojona do poziomu 4045 miejsc w głównym obszarze, z dodatkowymi 500 miejscami w hali treningowej (łącznie 4545 miejsc) i możliwością 1000 miejsc stojących. Oznacza to zwiększenie liczby miejsc około 100%. Wraz z modernizacją tego ciekawego obiektu stanowiącego jedną z architektonicznych ikon miasta, rewitalizacją w najszerszym tego słowa znaczeniu zostanie objęta także jego okolica wpisująca się w Miejski Program Rewitalizacji Olsztyna 2020.

Sieć rowerowa i Łynostrada

Olsztyn jest miastem kompaktowym, po którym bez szczególnego trudu można poruszać się pieszo lub rowerem, niejednokrotnie szybciej i bardziej elastycznie niż innymi środkami transportu. Dlatego w 2019 r. powstała „Koncepcja rozwoju dróg rowerowych w Olsztynie z rozszerzeniem na Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna” – dokument pozwalający na stopniowe, planowe tworzenie sieci dróg dla rowerów łączących się w spójną sieć.

Aktywizacja mieszkańców oraz społeczeństwa obywatelskiego

Olsztyński Budżet Obywatelski (OBO)

Od 2013 r. mieszkańcy miasta mogą bezpośrednio decydować o przeznaczeniu części budżetu miasta (w edycji OBO 2021 było to ponad 6,5 mln zł). Mieszkańcy zgłaszają propozycje zadań (w dwóch kategoriach: projekty miejskie i osiedlowe), które następnie są analizowane pod kątem możliwości realizacji. Propozycje zadań, które pomyślnie przeszły weryfikację poddaje się pod powszechne i bezpośrednie głosowanie. W efekcie najwyżej ocenione lub najczęściej wskazywane propozycje zadań przeznacza się do realizacji – wpisując je do budżetu.

Program Podwórka z natury

Program polega na zaproszeniu mieszkańców do współdecydowania o wyglądzie przestrzeni na wspólnych podwórkach miejskich kamienic. W pierwszym etapie realizacji programu mieszkańcy pracują nad koncepcją zagospodarowania podwórka, w kolejnym odbywa się wspólna realizacja prac. Program realizowany jest na obszarze objętym Miejskim Programem Rewitalizacji Olsztyna 2020.

Jak widać zaangażowanie miasta w realizację Agendy 2030 jest imponujące, dlatego warto wspierać wszelkie podobne inicjatywy, choć wyzwaniem jest jeszcze całkiem sporo (takich jak np. wzmocnienie sektora innowacyjnego i kreatywnego czy rozwoju funkcji edukacyjnych Olsztyna jako stolicy Warmii i Mazur). Trzymamy kciuki!

Autor tekstu:
Julia Kuchta

RZESZÓW

Urząd Miasta Rzeszowa określił "zrównoważone miasto" jako zespół miejski, który w sposób możliwie równomierny zaspokaja zbiorowe i indywidualne potrzeby swoich mieszkańców, przywiązując dużą wagę do ochrony środowiska przy jednoczesnym uwzględnieniu stanu finansów publicznych, dbając tym samym, aby aktualny rozwój nie umniejszał szans przyszłych obywateli na wysoką jakość życia.

W ramach kształtowania Rzeszowa na wzór wyżej przedstawionej definicji, miasto prowadzi intensywne działania dla realizacji postawionych sobie celów, jakimi są poprawa jakości powietrza, rozwój ekologicznego transportu, poprawa dostępu mieszkańców do ogólnodostępnych przestrzeni publicznych oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i wzrost jakości edukacji. Powyżej określone założenia są realizowane za pomocą szeregu projektów i inwestycji mających wpływ na zrównoważony rozwój miasta.

Ekologiczny transport miejski

W pierwszej kolejności należy wspomnieć o poprawie funkcjonowania transportu publicznego na terenie tego miasta, która

realizowana jest w ramach trzech projektów - **Rozwój systemu transportu publicznego w Rzeszowie**, **Integracja różnych form publicznego transportu zbiorowego w Rzeszowie** oraz **Rozbudowa systemu transportu publicznego w Rzeszowie**. W ramach przedmiotowych przedsięwzięć do miasta dostarczonych zostanie 130 sztuk ekologicznego i przystosowanego dla osób niepełnosprawnych taboru autobusowego. Zrealizowanie powyższych inwestycji planowo ma się zakończyć do roku 2023. Do tej pory Gmina Miasto Rzeszów zrealizowała zakup 10 sztuk autobusów zasilanych energią elektryczną wraz z wybudowaniem niezbędnej infrastruktury technicznej służącej do ładowania zakupionego taboru; 40 sztuk autobusów zasilanych olejem napędowym spełniającym normę spalinową EURO 6 oraz 20 sztuk autobusów zasilanych gazem ziemnym CNG.

Istotnym zadaniem zrealizowanym przez gminę jest wybudowany nowoczesny budynek Dworca Lokalnego, wyposażony w instalację odnawialnych źródeł energii, wraz z utworzonym przy nim parkingiem typu Kiss&Ride.

Odnawialne Źródła Energii

Gmina Miasto Rzeszów realizuje też wiele inwestycji związanych w wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (OZE) przekształcając coraz więcej budynków użyteczności publicznej (takich jak szkoły, przedszkola, żłobki, domy kultury,

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

196 821

prawa miejskie

1354 r.

województwo

podkarpackie

prezydent miasta

Tadeusz Frenc

szpitale czy przychodnie) ale też gospodarstw indywidualnych tak, aby ich funkcjonowanie opierało się na tzw. „zielonej” energii.

W związku z powyższym Rzeszów pracuje nad poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej polegającej na **termomodernizacji placówek oświatowych**. W ramach tego projektu m. in. zmodernizowano ok. 48 000 m² powierzchni budynków użyteczności publicznej, zainstalowano 12 kolektorów słonecznych, zmodernizowano 5 instalacji wewnętrznych, zainstalowano 270 ogniw fotowoltaicznych (PV). W efekcie uzyskano produkcję energii z OZE w wysokości 81,76 MWh/rok oraz ograniczenie emisji CO² o 3 348,17 [Mg/rok].

Z kolei w ramach projektu **zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych na terenie ROF** (tzn. Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego) w latach 2018-2019 na 58 obiektach użyteczności publicznej wykonano instalacje fotowoltaiczne. Zakłada się, że rocznie dzięki tym instalacjom zostanie wyprodukowane ok. 1 GW „zielonej” energii, a roczna emisja gazów cieplarnianych zmniejszy się ok. 811 ton równoważnika CO². Kolejny etap tego przedsięwzięcia realizowany jest przez spółki miejskie, co w założeniu ma skutkować wyprodukowaniem 1,18 GW energii odnawialnej, a roczna emisja gazów cieplarnianych zmniejszy się o ok. 922 tony równoważnika CO².

W zakresie gospodarstw indywidualnych, na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego realizowany jest tzw. **projekt parasolowy - wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF**, gdzie w okresie od maja 2019 r. do czerwca 2020 r. w ramach tego przedsięwzięcia zamontowane zostały 933 instalacje fotowoltaiczne, co przyczynia się do spadku emisji gazów cieplarnianych o ok. 1692 ton równoważnika CO². Aktualnie realizowany jest kolejny tego typu projekt - czyli **wymiana źródeł ciepła na terenie ROF**, w ramach którego niskosprawne źródła ogrzewania wykorzystywane w indywidualnych gospodarstwach domowych będą wymieniane na kotły na gaz, kotły na biomasę oraz ciepło sieciowe. Projekt przewiduje modernizację 2 695 źródeł ciepła, a jego realizacja została zaplanowana do 2023 r.

Poprawa jakości powietrza

Rzeszów dąży do poprawy jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, w ramach których to starań zmodernizowano 11 budynków mieszkalnych przez zlikwidowanie pieców węglowych oraz wykonanie zamiennie wewnętrznych instalacji c.o. oraz c.w.u.

Kultura i edukacja

W ramach rozwoju kultury i edukacji na terenie Rzeszowa przewidziana jest **kompleksowa rewitalizacja na terenie ROF**. Działania obejmują poprawę infrastruktury drogowej, modernizację oświetlenia oraz rewitalizację 45 podwórek i przestrzeni międzyblokowych. Infrastruktura utworzona w ramach danego projektu zostanie wykorzystana dla wsparcia rodzin w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz terapii, jak i rozwoju i edukacji dzieci.

Natomiast projekt Rzeszowskie **Piwnice - interaktywna instytucja kultury** ma za zadanie wykorzystać dziedzictwo kulturowe i historyczne Rzeszowa oraz potencjał Podziemnej Trasy Turystycznej jako interaktywnej instytucji kultury, łączącej aspekty historyczne z nowoczesnymi technikami i metodami ukazania wielowątkowej historii Rzeszowa.

Aktywizacja społeczeństwa

Z kolei chcąc aktywizować społeczeństwo Rzeszowskie, Miasto prowadzi liczne akcje, które mają na celu uświadamianie i zachęcanie obywateli do wspólnego działania na rzecz wyżej określonych celów. W związku z tym realizowane są projekty: **Razem na rzecz czystego powietrza**, **STEP UP - Involving citizens of Europe**, **Rzeszowski Budżet Obywatelski**, **Pasieka w sercu miasta**, **Miejski rój nad Wisłokiem**, **Europejski Tydzień Zrównoważonego Rozwoju** oraz **Zintegrowany i uspołeczniony model planowania przestrzennego poprzez opracowanie Strategii Przestrzennej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego**.

Rzeszów upatruje największych wyzwań w swoim mieście pod względem Agendy 2030 oraz zrównoważonego rozwoju w dużym ruchu samochodowym w mieście, a w szczególności w obszarze śródmiejskim, wysokim poziomie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń, we wzroście kosztów gospodarki odpadami, utracie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oraz skutkach procesów społecznych (w szczególności demograficznych, takich jak atomizacja rodzin i społeczności lokalnych, choroby cywilizacyjne oraz starzenie się społeczeństwa) Miasto większość danych wyzwań zwalcza powyżej opisanymi rozwiązaniami.

Autor tekstu:
Justyna Białous

ZABRZE

Miasto Zabrze stopniowo zmienia swój wizerunek – z miasta typowo przemysłowego przekształca się w miasto medycyny, kultury, sportu i turystyki przemysłowej. Pod względem zrównoważonego rozwoju miasto Zabrze zorientowane jest na osiągnięcie celów w zakresie:

1. aktywnego społeczeństwa miejskiego (poprzez konsekwentne popularyzowanie postaw świadomego uczestnictwa w życiu miasta),
2. rozwoju i innowacyjności gospodarki,
3. przyjazności przestrzeni miejskiej oraz
4. znaczącej pozycji metropolitalnej (poprzez umocnienie roli miasta w nowo powstałej Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii).

Jednocześnie, celem miasta jest także tworzenie warunków rozwoju rodziny, kształtowanie warunków dla rozwoju smart city, rewitalizacja miasta oraz jego skuteczna promocja.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego jest ważnym elementem polityki miejskiej w Zabrzu: w mieście realizowanych jest wiele inwestycji, zarówno publicznych, jak i prywatnych, zakładających budowę nowych osiedli mieszkaniowych oraz termomodernizację istniejących budynków.

Istotnym aspektem jest także rozwój infrastruktury drogowej, transportu miejskiego oraz polityki rowerowej. Jednym z celów strategicznych miasta jest zwiększenie udziału ruchu rowerowego w ogólnej liczbie podróży realizowanych w mieście oraz rozwój miejskiej sieci tras i ścieżek rowerowych.

Pisząc o Zabrzu, nie sposób nie wspomnieć o **cennym, unikatowym dziedzictwie kultury przemysłowej** – miasto stworzyło Muzeum Górnictwa Węglowego oraz szlak turystyki przemysłowej, w skład których wchodzi między innymi:

- Kopalnia Guido,
- Kompleks Sztolnia Królowa Luiza,
- wieża ciśnień przy ul. Zamoyskiego oraz
- Szyb Maciej.

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

171 591

prawa miejskie

1922 r.

województwo

śląskie

prezydent miasta

Małgorzata
Mańka-Szulik

Kompleks oferuje obiekty i trasy związane z górnictwem węgla kamiennego oraz stanowi wzór i przykład dobrych praktyk w zakresie wykorzystania i rewitalizacji terenów poprzemysłowych (działania miasta w tym zakresie docenione zostały przyznaniem nagrody Europa Nostra 2019).

Miasto Zabrze jest także świadome, że działalność zakładów przemysłowych doprowadziła do znaczącej degradacji środowiska. Z tego powodu miasto ponosi znaczne nakłady finansowe na poprawę jakości wody, ziemi oraz powietrza, która jest zadaniem priorytetowym dla miasta. Wśród wielu działań podejmowanych w tym zakresie, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na przyłączenie budynków do systemu ciepłowniczego (co jest jednym ze sposobów na ograniczanie niskiej emisji i smogu) oraz powiększenie terenów zielonych nadając im jednocześnie funkcje rekreacyjne.

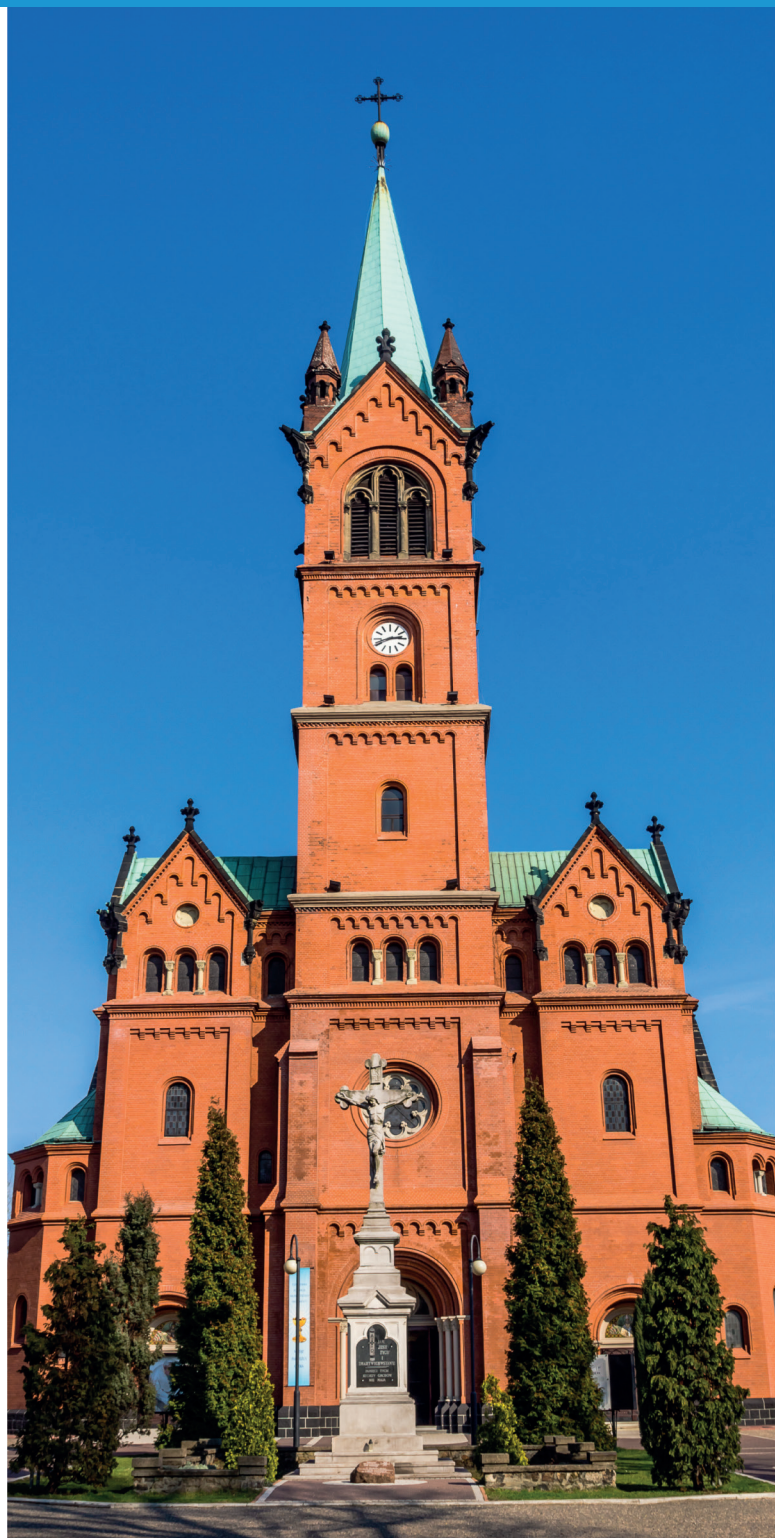
Zabrze wprowadza także wiele projektów mających na celu aktywizację społeczeństwa lokalnego i zaangażowanie mieszkańców w rozwój miasta, między innymi poprzez współpracę miasta z organizacjami pozarządowymi. Miasto dba o wszystkie grupy mieszkańców – przykładem jest program „Przed-szkole naszych marzeń” (zapewniający nowe miejsca w przedszkolach), wiele projektów edukacyjnych podnoszących jakość kształcenia, „Zabrzeński Senior 65+”, program aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz działania na rzecz minimalizacji marginalizacji społecznej wybranych obszarów miasta.

Należy z całą mocą stwierdzić, że zarówno dotychczasowe działania, jak i ambitne plany miasta Zabrze wpisują się w cel 11 Agendy 2030.

Największe wyzwania pod względem Agendy 2030 i zrównoważonego rozwoju w mieście Zabrze dotyczą:

- walki z bezrobociem wynikającym z procesu likwidacyjnego przemysłu ciężkiego,
- transformacji od przemysłu tradycyjnego do nowoczesnego,
- racjonalnej gospodarki odpadami (w tym wprowadzanie rozwiązań gospodarki cyrkularnej),
- jakości wód podziemnych (ze względu na prowadzoną w przeszłości eksploatację węgla kamiennego) oraz
- rewitalizacji terenów poprzemysłowych (stanowią niemal 9% powierzchni miasta), w tym terenów o wysokim stopniu zanieczyszczenia.

Autor tekstu:
Weronika Szyska

Wizja rozwoju miasta Zabrze na 2030 r.

Zabrze to miasto kreujące swój rozwój oparty na dążeniu do popularyzowania i utrwalania aktywnych postaw społecznych i świadomego uczestnictwa we współczesnych procesach kulturowych, stworzenia konkurencyjnych specjalizacji różnych branż, w tym innowacyjnej gospodarki, tworzenia przyjaznych przestrzeni miejskich oraz osiągnięcia znaczącej pozycji w Metropolii.

MIASTA

od 200 do 500 tys.
mieszkańców

- Katowice
- Lublin
- Toruń

KATOWICE

Przez ostatnie 30 lat w Katowicach zaszło wiele znaczących zmian. Miasto nie jest już stolicą zagłębia węglowego, a stolicą przemian i przykładem na to, w jaki sposób można w pozytywny sposób przekształcić obszary postindustrialne.

W ostatnich latach Urząd Miasta stworzył dla mieszkańców Katowic, zlokalizowaną w samym sercu miasta, Strefę Kultury, która znajduje się na terenie byłej kopalni węgla kamiennego. Strefa Kultury szybko zyskała miano symbolu transformacji miasta. W Strefie znajduje się nowa siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, a także nowy gmach Muzeum Śląskiego. Znajdziemy tam także halę widowiskowo-sportową Spodek z położonym w pobliżu Międzynarodowym Centrum Kongresowym (MCK). Katowice stają się także centrum nowoczesnych technologii i inkubatorem start-upów będąc gospodarzem takich wydarzeń

jak Europejski Kongres Gospodarczy, czy Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw i Europejskie Dni Start-upów. W MCK odbyła się także międzynarodowa konferencja klimatyczna COP24, czy XII Doroczny Kongres Sieci Miast Kreatywnych UNESCO. Związane ze zmianami zachodzącymi w mieście jest także powstanie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, dzięki której stworzono już ponad 75 tysięcy miejsc pracy. Powstało także wiele centrów zaawansowanego przemysłu i biznesu na terenie zdegradowanych obszarów poprzemysłowych, takich jak Park Przemysłowo-Technologiczny – Park „Porcelana Śląska”, Park Przemysłowy „Euro Centrum” oraz GPP Business Park w Katowicach.

Miasto działa także w kwestii mitygacji zmian klimatycznych. Chroniąc klimat, Katowice nie zapominają o swojej spuściźnie kulturowo-historycznej. Od 2011 roku prowadzone są liczne programy dofinansowań do zmiany źródeł ciepła na te o mniejszym śladzie węglowym, w ramach obniżenia poziomu zanieczyszczenia powietrza w 2019 roku wymieniono 1200 systemów grzewczych (jest to wzrost o 8,5% w porównaniu z rokiem wcześniejszym), zamontowano także 120 instalacji OZE o łącznej wartości ponad 700 tysięcy złotych.

fot. UM Katowice

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

291 774

prawa miejskie

1865 r.

województwo

śląskie

prezydent miasta

Marcin
Krupa

Ponadto Katowice realizują międzynarodowy projekt AWAIR, w ramach którego miasto blisko monitoruje zanieczyszczenie powietrza, a także prowadzi liczne akcje uświadamiające i informujące. W 2018 roku uruchomione zostało Miejsce Centrum Energii, w którym prowadzone są konsultacje oraz liczne akcje informacyjne związane z wyżej wspomnianymi programami dotacji niskoemisyjnych źródeł energii. W celu obniżenia śladu węglowego mieszkańców, Katowice wprowadziły w centrum miasta strefy "Tempo 30", a także instalują liczne stacje rowerowe (obecnie otwartych jest ponad 100 automatycznych wypożyczalni), a liczba ścieżek rowerowych wynosi już 137,5 kilometrów. W Katowicach inwestuje się też w ekologiczny transport, na moment obecny jest już ponad 100 punktów ładowania pojazdów elektrycznych, które umiejscowione są w śródmieściu i na terenie największych osiedli, a także przeznaczono środki o łącznej wartości ponad 26 milionów złotych na zakup niskoemisyjnych środków transportu publicznego. Obecnie by usprawnić komunikację w centrum miasta i zachęcić do korzystania z komunikacji miejskiej powstają trzy węzły przesiadkowe na przedmieściach, ponadto powstał Katowicki Inteligentny System Zarządzania w ramach którego przystanki zostały wyposażone w elektroniczne tablice informacyjne z aktualną tabelą jazdy publicznych środków transportu.

Katowice zachęcają także swoich mieszkańców do aktywnego udziału i zaangażowania w życie miasta przez działania programu KATOobywatel. W programie promowane jest

zazielenianie przestrzeni miejskiej oraz wspólne dbanie o porządek w centrum miasta. Widoczne są także pozytywne zmiany i korzyści wprowadzane dzięki budżetu obywatelskiego, w którym Katowiczanie biorą chętnie udział zgłaszając swoje pomysły na zmianę miasta. W ramach tej inicjatywy powstała Tężnia Solankowa w Parku Zadle, czy został zrewitalizowany tor saneczkowy w Parku Kościuszki. Urząd Miasta Katowice organizuje także wiele wydarzeń edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, jest to na przykład Leśny Piknik Rodzinny Ekoodpowiedzialni, czy Dni Seniorów, podczas których organizowane są koncerty i warsztaty artystyczne. Co roku mieszkańcy mogą także uczestniczyć w wydarzeniach muzycznych takich, jak: Rawa Blues, Katowice Jazz Festival, czy Zaduszki Jazzowe.

Warto, także wspomnieć, że dzięki doświadczeniu i zaangażowaniu miasto zostało wybrane do organizacji w 2022 roku kolejnego wydarzenia o międzynarodowej skali - Światowego Forum Miejskiego (World Urban Forum), którego hasło nie bez powodu brzmi: "W Sercu Przemian". W ramach tego wydarzenia Katowice rozpoczęło niedawno kampanię informacyjną promującą Cele Zrównoważonego Rozwoju, dzięki której mieszkańcy mogli poznać założenia Agendy 2030 przedstawione w formie instalacji na Rynku miasta.

Autor tekstu:
Weronika Adamczak

LUBLIN

Lublin to największe miasto we wschodniej Polsce i jeden z głównych ośrodków akademickich w kraju z ponad 62 tys. studentów w roku akademickim 2019/2020, z czego aż 7 tys. stanowili cudzoziemcy. Lublin jest od wielu lat miejscem styku różnych kultur, dążącym do podtrzymywania tej tradycji z pomocą strategicznych partnerstw, z których jednym z najbardziej znanych jest inicjowany od 2011r. Kongres Współpracy Transgranicznej (poprzednia nazwa: Kongres Inicjatyw Europy Wschodniej). Miasto Lublin za główny cel stawia sobie zaspokajanie bieżących potrzeb swoich mieszkańców, ale jednocześnie poszukuje także nowych rozwiązań, które usprawnią życie przyszłych pokoleń z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój wpisany jest w działania strategiczne

obowiązującej Strategii Lublin 2020. Do tych działań należą m.in. budowanie więzi regionalnych i metropolitarnych przez integrację, zwiększenie komfortu użycia, modernizacja sieci komunikacji publicznej, poprawa jakości powietrza oraz zielone zagospodarowanie przestrzenne. Władze miasta postawiły sobie również za cel aktywny udział w tworzeniu społeczeństwa obywatelskiego, zapraszając mieszkańców do udziału w panelach obywatelskich, gdzie mogą się wypowiedzieć i podzielić swoimi pomysłami na temat ważnych dla miasta decyzji. Lublin jest miejscem, gdzie buduje się społeczeństwo obywatelskie, zapraszając do dialogu zróżnicowanych pod względem płci, wieku i wykształcenia mieszkańców. Efektem panelu obywatelskiego z 2018 r. na temat poprawy powietrza w Lublinie było przekazanie w 2018 r. 500 tys. zł, a w 2019 r. 1 mln zł na wymianę starych pieców i kotłów w ramach dofinansowania dla mieszkańców. Kolejnym przykładem dobrej praktyki jest projekt „Wymyślmy wspólnie Lublin. Partycypacyjnie tworzymy Inteligentną strategię Lublin 2030”. Działania prowadzone w projekcie to: organizacja wydarzeń w ramach idei Kafejki Partycypacyjnej, punkty

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

339 547

prawa miejskie

1317 r.

województwo

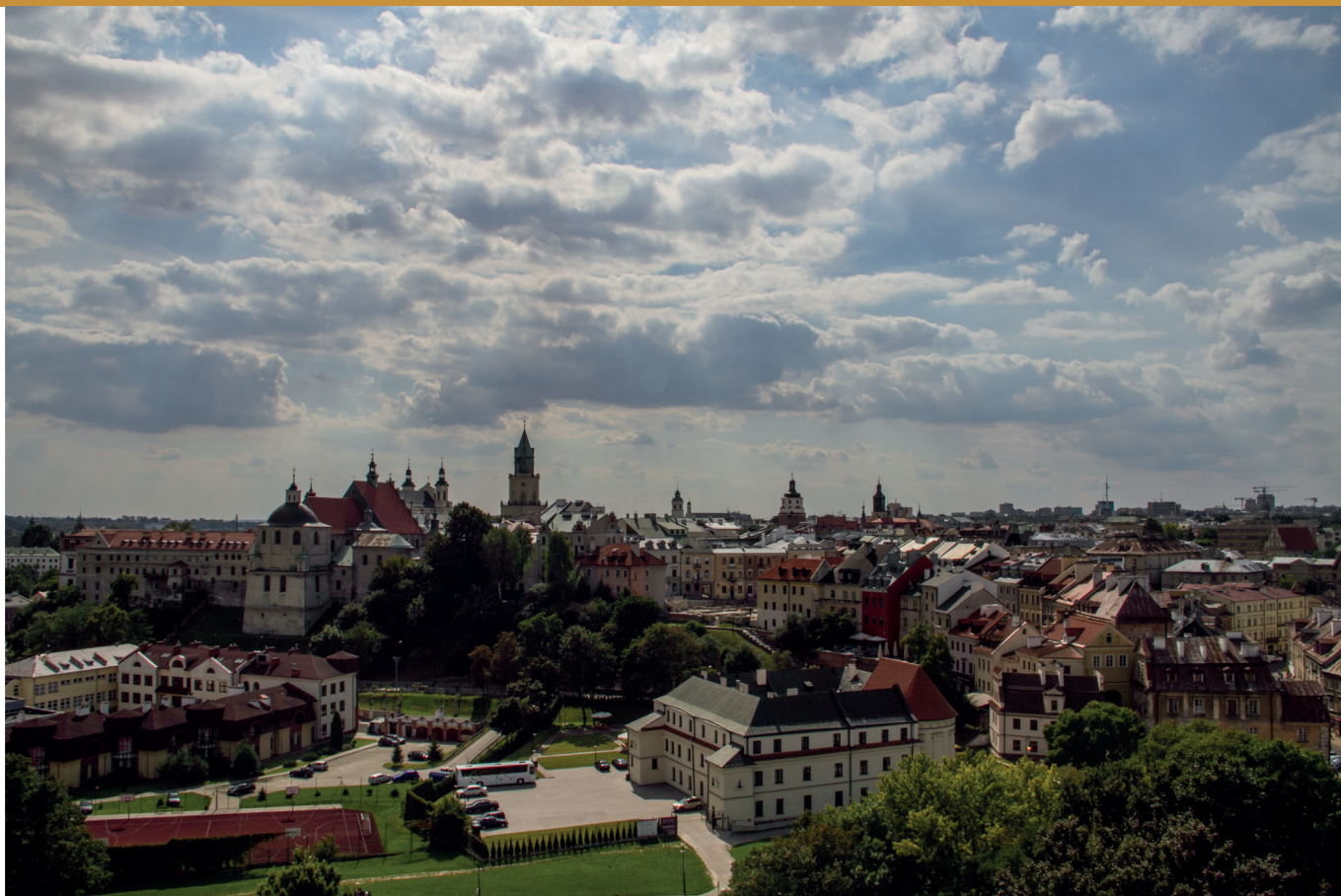

lubelskie

prezydent miasta

Krzysztof
Żuk

mobilne, hackathon'y, warsztaty przyszłości i debaty. Do działań badawczych należą: ankiety, wywiady grupowe i indywidualne oraz reprezentatywne badanie gospodarstw domowych. Działania strategiczne i praca z ekspertami obejmuje: organizację Tematycznych Grup Roboczych, tworzenie oraz redakcję dokumentu Strategii Lublin 2030.

Stolica Lubelszczyzny z pomocą programów dąży do obniżenia negatywnego wskaźnika oddziaływania miasta na środowisko, przykuwając szczególną uwagę do poprawy jakości powietrza i ułatwiania dostępu do obszarów zielonych swoim mieszkańcom. Jednym z prężnie rozwijanych działań w tej dziedzinie jest Program Czyste Powietrze (2020), który zakłada wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Miasto zauważa istotną rolę transportu miejskiego w kwestii poprawy stanu środowiska. Odpowiedziami na to są programy niskoemisyjnej sieci komunikacji zbiorowej, ale i poprawa dostępności komunikacyjnej zarówno w obrębie miasta, jak i na terenie gmin ościennych. Wśród planów do zrealizowania w najbliższym czasie jest budowa Zintegrowanego Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego – w ramach tej inwestycji planowana jest realizacja proekologicznego budynku Dworca Metropolitalnego, który skupi w jednej części miasta wiele środków transportu. Tereny zielone powinny być ogólnodostępne dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od zamieszkiwanej przez nich dzielnicy. Miasto rewitalizuje parki, celem ochrony

bioróżnorodności, ale i uczynienia ich dobrym i bliskim miejscem rekreacyjno-edukacyjnym. Miasto stawia na współpracę zarówno na terenie kraju, jak i całej Europy, celem wspólnego wypracowania dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań, które przyczynią się do poprawy jakości życia, ale i zwiększą ich potencjał rozpatrywany na wielu przestrzeniach życia społecznego (m.in. biznes, spadek bezrobocia, dostępniejsza sieć komunikacyjna, redukcja CO²). Wśród przykładów takich działań można wymienić udział w projekcie Making-City (2018-2023) – celem projektu jest rozwiązanie problemu nadmiernej emisji CO² w miastach i zademonstrowanie transformacji miejskiego systemu energetycznego w kierunku miast o niskiej emisji dwutlenku węgla w oparciu o koncepcję PED (Positive EnergyDistrict).

Miasto należy również do sieci URBACT – programu Unii Europejskiej na rzecz poprawy skuteczności polityki rozwoju miast. Stolica Lubelszczyzny jest również w trakcie opracowania modelu wdrażania studentów zagranicznych na rynek pracy, co jest jednym z założeń projektu European Pact for Integration. Projekt ten jest także odpowiedzią na cel Agendy 2030 dotyczący zmniejszenia nierówności w krajach i między krajami.

Autor tekstu:
Julia Błachowicz

TORUŃ

Pojęcie **zrównoważonego miasta**, wypracowane na gruncie Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ, wpisuje się w część polityki zrównoważonego rozwoju, czyli podporządkowaniu potrzeb społeczeństwa i państwa pod zasoby środowiskowe, co przez ekologiczny kierunek rozwoju cywilizacyjnego umożliwi zachowanie ich walorów i zasobów. Zrównoważone miasta i społeczności są jedenastym (globalnym) celem **Agendy 2030** (Rezolucja ONZ z 25 września 2015 r.; dokładnie: **Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030**), który realizowany ma być poprzez efektywne wykorzystanie zasobów podczas rozwoju miast, ograniczenie zanieczyszczeń, przeciwdziałanie ubóstwu, a także umożliwienie ludziom równego dostępu do usług, energii, czy mieszkalnictwa^[1].

Jednym z miast realizujących powyższe zadania jest Toruń, który poza niewątpliwie bogatą historią sięgającą XIII wieku,

posiada również walory przyrodnicze: rzeki Wisła, Drwęca oraz Struga Toruńska; miasto otoczone jest obszarami leśnymi, a sama aglomeracja jest aż w 30% pokryta zielenią. Warunki te sprawiają, że gród Kopernika cieszy się stosunkowo sporą bioróżnorodnością i może być przykładem zrównoważonego rozwoju pod względem urbanistyki i planowania przestrzennego.

Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi, tak aby pozostawić świat w stopniu jak najmniej przeobrażonym i zniszczonym dla przyszłych pokoleń - tak zrównoważone miasta rozumieją jego przedstawiciele, a za najważniejsze cele obierają ochronę zasobów przyrodniczych, ochronę dziedzictwa kulturowego (Toruń może pochwalić się największą ilością zabytków w całym województwie; Stare i Nowe Miasto wraz z zamkiem krzyżackim wpisane są na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, a jego zabytki umieszczone są na Europejskim Szlaku Gotyckim), a także promocję działań i edukacji związanej ze zmianą klimatu wśród mieszkańców.

Przedstawiciele gminy podejmują inicjatywy mające za zadanie spełnienie jedenastego celu Agendy, do których bez

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

201 106

prawa miejskie

1232 r.

województwo

kujawsko-pomorskie

prezydent miasta

Michał
Zaleski

wątpienia należy program dotacyjny przewidujący:

- dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczącej likwidacji źródeł niskiej emisji (pyłów i gazów do 40m) oraz
- dotacje celowe na zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej związane z wykonaniem systemów do gromadzenia i wykorzystywania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania.

Gmina stawia sobie za zadanie również usunięcie szkodliwego azbestu poprzez realizację zadania **Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miasta Toruń w 2020 roku**, dzięki któremu unieszkodliwiono 65 ton odpadów zawierających te szkodliwe minerały; obecnie w opracowaniu jest **Program Ochrony Środowiska dla miasta Torunia na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028**.

Miasto prowadzi kampanie ekologiczne, którymi są: **Konkurs fotograficzny Dbam o przyrodę nie poruszam się samochodem**, a także internetowy konkurs fotograficzny w ramach **Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu** przez MZK. Ponadto do listopada tego roku podpisano dziewięć umów na prowadzenie kampanii ekologicznych.

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Dla Miasta Torunia” to program stawiający sobie za cel aktywizację lokalnego społeczeństwa poprzez: opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, udzielanie

wsparcia mieszkańcom obszaru nie objętego w zakresie strategii przygotowania projektów i pozyskania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych oraz innych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Jak więc można zauważyć, działania władz miasta oraz administracji sprzyjają w kształtowaniu się Torunia jako miasta zrównoważonego, co jest ważne szczególnie w dobie zmieniającego się klimatu, zagrożenia suszami i zmniejszania się powierzchni obszarów zielonych, co niesie za sobą zmniejszenie różnorodności biocenozy obszarów, która i tak jest stosunkowo uboga. Lokalny samorząd i jego przedstawiciele mają również świadomość problemów społecznych i ekonomicznych oraz podejmują działania skutkujące zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców. Można zaryzykować stwierdzenie, że Toruń jest miastem wzorowo stosującym ideę zrównoważonego miasta i politykę zrównoważonego rozwoju.

Autor tekstu:
Szymon Pelczar

Źródła: ^[1]www.un.org.pl/cel11

Oraz: Podstawy gospodarowania wodą; A. Ciepielowski; Wydawnictwo SGGW, Warszawa 1999

A stylized map of Poland is shown in the background, with white outlines of city boundaries on an orange field. The map is centered and occupies most of the page.

MIASTA

powyżej 500 tys.
mieszkańców

- Łódź
- Poznań
- Wrocław

ŁÓDŹ

Wydaje się jakoby zrównoważony rozwój, czy ekologia, w pełnym tego słowa znaczeniu, były aktualnie jednym z głównych trendów rozwijających się w społeczeństwach. Jednakże to nie tylko pojedyncze jednostki, ale również całe miasta decydują się na wprowadzenie szeregu zmian, które w swoim zamiarze dążą do poprawienia stanu oraz sposobu życia obywateli, tak aby dostosowywały się do postępujących zmian klimatycznych.

Jednym z takich miast jest Łódź, miasto położone w środkowej Polsce, które według corocznego zestawienia GUS-u, jest trzecim pod względem liczby ludności oraz czwartym pod względem powierzchni miastem w Polsce. Tradycyjnie kojarzona głównie z przemysłem włókienniczym oraz filmowym, a obecnie raczej porównywana do szarego i dość smutnego miasta, Łódź w ciągu ostatnich lat podejmuje zdecydowane działania, które stałych bywalców mogłyby bardzo

zaskoczyć i to w pozytywny sposób.

Anna Wierzbicka, Dyrektor Wydziału Kształtowania Środowiska, Departamentu Ekologii i Klimatu, definiuje „Zrównoważone miasto” jako takie, które kształtuje swoją przestrzeń, aby w sposób pozytywny wpływało na mieszkańców, co osiągnięte zostać może m.in. przez działania nie tylko na rzecz ekologii ale również edukacji czy planowania przestrzennego. Wprowadza również termin „miastoodporności”. „Miasto to jeden organizm, system naczyń połączonych, w którym mieszkańcy, władze, przedsiębiorcy muszą współpracować, by razem stworzyć rozwiązania optymalne dla wszystkich” - tłumaczy Dyrektor. Potwierdzeniem tych działań, jest chociażby powstanie w tym roku wyżej wspomnianego Departamentu Ekologii i Klimatu. Chęć usprawnienia działań w obszarze ekologii i zieleni, było jedną z podstaw utworzenia tego departamentu. „Tworzymy nowy departament, żeby skupić w nim wszystkie elementy kształtowania zieleni. Nie da się ukryć, że dotychczas zdarzyły nam się błędy na tym polu działania. Dlatego chcemy zmienić nastawienie” – mogliśmy usłyszeć od prezydent miasta Łodzi Hanny Zdanowskiej.

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

677 286

prawa miejskie

1423 r.

województwo

łódzkie

prezydent miasta

Hanna Zdanowska

Rewitalizacja przestrzeni miejskiej, zwiększenie świadomości społecznej w sprawach klimatu oraz ekologiczny transport, to tylko niektóre z elementów na których miasto skupia się w swoich działaniach. Szeroko rozumiana rewitalizacja obejmuje nie tylko remontowanie budynków czy dróg, ale również przywrócenie świetności terenów zieleni. Takim projektem jest chociażby „**Od:Nowa Parku Helenów**”. Ogół prac skupiać ma się na rewitalizacji Helenowa oraz zwiększeniu atrakcyjności kulturalnej parku. Miasto dąży do przywrócenia pierwotnej świetności tego miejsca, jednocześnie zwiększając dostępność turystyczną i edukacyjną tego miejsca.

Iniicytywa odnowy Parku Helenów ma być jedynie początkiem, tego rodzaju działań w mieście. Planowane jest poszerzenie terenów zieleni, czego potwierdzeniem jest chociażby projekt **Szlaku turystycznego Doliny Sokołówki**, który ma na celu nie tylko stworzenie zielonego korytarza łączącego Las Łągiewnicki, Staw Wasiaka, park im. Adama Mickiewicza z parkiem Nad Sokołówką, ale również rewaloryzację terenów w dolinie Sokołówki oraz stworzenie infrastruktury turystycznej.

Działania miasta obejmują również zrównoważony transport. Planuje się stworzenie 210 punktów do ładowania aut elektrycznych, które zasilić mają również szeregi MPK. We wrześniu Zarząd Dróg i Transportu oraz Zarząd Zieleni Miejskiej, wyposażone zostały w rowery elektryczne, które posłużą mają pracownikom jednostek w pracy na ulicach

Łodzi. W ten zakres wpisuje się również projekt dofinansowywany z funduszy Unii Europejskiej, dotyczący budowy i przebudowy torowisk, modernizacji zajezdni, czy zakupu nowoczesnych jednostek do obsługi linii komunikacyjnych.

Łódź skupia się również na aktywizacji społecznej, poprzez takie projekty jak tytka seniora, która jest broszurą informacyjną na temat wydarzeń w mieście, przeznaczona dla starszych mieszkańców miasta, fit młodziaki, które obejmują działania prozdrowotne dla uczniów klas VI-VIII. Ponadto, miasto złożyło wniosek o dofinansowanie projektu edukacyjno-inwestycyjnego, który skierowany jest do wszystkich publicznych szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Celem Łódzkich szkół dla klimatu, jest m.in. wpłynięcie na postawy ich odbiorców w zakresie troski o środowisko przyrodnicze, z położeniem nacisku na zagadnienia związane ze zmianami klimatu. „Plan dla osiedli” czy panel obywatelski są kolejnymi narzędziami mającymi na celu kształtowanie wspólnej debaty dotyczącej poprawy stanu zieleni i podstawowych potrzeb osiedli. Wydaje się, że edukacja ekologiczna jest jednym z istotniejszych aspektów dla miasta: „uświadomienie łódzianom faktu, że każdy, zaczynając od zmiany swoich przyzwyczajeń i nawyków ma wpływ na zmniejszenie negatywnych skutków zmian klimatycznych; kształtowanie pozytywnych wzorców zachowań, istotne jest także włączenie biznesu i kultury w działania proekologiczne, wypracowanie mechanizmu skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych wobec ogromu potrzeb, którym budżet miasta nie zawsze jest w stanie sprostać” – słyszymy.

Łódź może pochwalić się również takimi działaniami jak planowane zamontowanie w mieście czujników jakości powietrza, planowana organizacja wystawy międzynarodowej EXPO Horticultural, która ma być platformą wymiany doświadczeń czy osiągnięć chociażby w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, czy EKOpakt, który poprzez współdziałanie różnych grup ze środowisk biznesu czy akademickich, dążyć będzie do realizacji celów ekologicznych.

Autor tekstu:
Julia Dębska

POZNAŃ

Duże ośrodki miejskie to szerokie pole do działania, ale i duże wyzwania. Kompleksowość działań, jakie należy podejmować w celu skutecznego i zrównoważonego rozwoju miasta jest ogromna sama w sobie, lecz musi też brać pod uwagę niezliczoną różnorodność czynników, które często (lecz oczywiście nie zawsze) nie stanowią przeszkód dla mniejszych miast: chodzi głównie o aspekt społeczny (duże miasta oznaczają większą różnorodność społeczeństwa, a co za tym idzie różne wizje tego, jak aglomeracja powinna funkcjonować) oraz klimatyczny (duże miasta to naturalnie większe „generatory” zanieczyszczeń skupionych na gęsto zabudowanej przestrzeni). Poznań stanowi przykład polskiego dużego ośrodka, który w sposób kompleksowy stara się rozwiązywać problemy aglomeracyjne i budować przyjazną mieszkańcom i środowisku przestrzeń.

Poznań, miasto na prawach powiatu, to siedziba władz województwa wielkopolskiego i historyczna stolica Wielkopolski. Powierzchnia miasta wynosi prawie 262 km² przy populacji 533 830 (stan na 30.06.2020), co czyni Poznań szóstym co do wielkości miastem Polski, a piątym pod względem liczby ludności.

Co powszechne przy dużych ośrodkach miejskich wdrażanie Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 opiera się na szeroko zakrojonej strategii: Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+, która identyfikuje problemy i największe wyzwania, jakie stoją przed miastem i proponuje różnorodne rozwiązania, które mają stanowić odpowiedź na wcześniej zdefiniowane wyzwania. Z uwagi na szeroki zasięg Strategii, skupimy się na wybranych, najciekawszych lub najważniejszych jej założeniach. Strategia wymienia wyzwania w kontekście Agendy 2030, są to m.in.: wdrożenie koncepcji „zielonego miasta”, tworzenie oraz ochrona funkcjonalnych i dobrze zaprojektowanych przestrzeni publicznych, infrastruktury oraz usług, dostępność, jakość i komfort transportu publicznego, nadmierne zatłoczenie ulic, zmiany klimatyczne i jakość powietrza w sezonie grzewczym, zwiększenie partycypacji publicznej wykorzystującej także dialog międzykulturowy i integrację społeczności lokalnych. Implementacja działań w poszczególnych dziedzinach jest szczegółowo monitorowana, a realizacji przedsięwzięć sprzyja opracowanie na podstawie zapisów Strategii programów sektorowych, które zawierają działania operacyjne dotyczące poszczególnych dziedzin rozwoju Poznania. Miasto identyfikuje następujące kluczowe programy i realizowane w ich ramach projekty:

FotoPortal.

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

533 830

prawa miejskie

1253 r.

województwo

wielkopolskie

prezydent miasta

Jacek Jaśkowiak

1. polityka mobilności transportowej + plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego + program rowerowy = projekt **ekomobilności**:

- w ramach projektu realizowane są niezbędne inwestycje infrastrukturalne i technologiczne mające na celu połączenie efektywności transportu zbiorowego i aspektu ekologicznego (m.in. budowa nowych tras tramwajowych w centrum miasta wraz z uspokojeniem ruchu samochodowego w ulicy Ratajczaka,
- uruchomienie i rozbudowa systemu Poznański Rower Miejski,
- rozbudowa dróg i infrastruktury rowerowej, budowa parkingów P&R poza centrum oraz
- uruchomienie i rozwój Poznańskiej Elektronicznej Karty Aglomeracyjnej o funkcjach biletu elektronicznego transportu publicznego z promocyjnym biletem metropolitalnym, promocyjny bilet transportu publicznego dla uczniów poznańskich szkół oraz dla seniorów od 65. do 70. r. życia).

2. miejski plan adaptacji do zmian klimatu + plan gospodarki niskoemisyjnej + wieloletni program ochrony środowiska + gminny program rewitalizacji = projekty jakości powietrza oraz **zagospodarowania przestrzeni publicznej**.

Projekty proponują kompleksowe rozwiązania dotyczące odnawiania przestrzeni miejskich i możliwości ułatwionego powszechnego dostępu do nich, dbając o jeden z najistotniejszych aspektów klimatycznych, zwłaszcza w Polsce, tj. jakość powietrza. Miasto Poznań wymienia m.in. następujące konkretne rozwiązania: rewitalizacja Śródmieścia z realizacją projektu Centrum (rewitalizacja ulicy Święty Marcin i ulic przyległych); zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych i ożywienie rzeki Warty (np. poprzez Plaże Miejskie, Poznański Tramwaj Wodny czy ciąg pieszo-rowerowy Wartostrada); budowa nowych parków miejskich oraz kieszonkowych parków społecznych, renowacja istniejącej i nowa zieleń przyuliczna; budowa rekreacyjnej infrastruktury leśnej, uruchomienie miejskiego programu KAWKA BIS dofinansowującego wymianę nieekologicznych palenisk domowych; program bezpłatnego badania termowizyjnego budynków mieszkalnych „Trzymaj Ciepło”; zielone przystanki

z rozchodnikiem na dachach wiat, bezpłatny transport publiczny w przypadku przekroczenia poziomu zanieczyszczeń pyłowych czy instalacja sieci czujników na budynkach szkolnych badających zanieczyszczenie powietrza. Powiązany z tymi projektami jest program **poprawa efektywności energetycznej budynków komunalnych** pociągający za sobą termoizolację komunalnych budynków mieszkalnych, termomodernizację budynków oświatowych, audyty energetyczne i oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej oraz instalację odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej i stacjach rowerów miejskich.

3. strategia rozwiązywania problemów społecznych + polityka senioralna + polityka prorodzinna + polityka dla ludzi młodych = misja **aktywizacji społeczeństwa lokalnego**.

Duży ośrodek miejski nie może działać bez aktywnych obywateli, co więcej, dzisiejsze tendencje umiejscawiają jednostkę w centrum życia i rozwoju miast, dlatego Strategia Rozwoju Miasta jest owocem współpracy między samorządem, mieszkańcami, lokalnymi przedsiębiorcami oraz przedstawicielami środowiska naukowo-akademickiego. Miasto Poznań promuje aktywność społeczną m.in. poprzez działający już od 20 lat **system inicjatyw lokalnych** oraz **system konsultacji społecznych** polegające na współdziałaniu mieszkańców i Miasta w celu realizacji zadań publicznych na rzecz społeczności lokalnej w zakresie budowy infrastruktury technicznej. Mieszkańcy dysponują corocznym **budżetem obywatelskim** w wymiarze 21 mln zł, budżetem, którego funkcje uzupełniają **Centra Inicjatyw Lokalnych** oraz **środki przyznawane radom osiedli** na realizację lokalnych przedsięwzięć. Miasto proponuje mieszkańcom udział w społecznych ciałach konsultacyjnych: **Młodzieżowej Radzie Poznania, Radzie Rodziny Dużej, Miejskiej Radzie Seniorów** oraz, co ciekawe, **Dziecięcej Radzie Miasta Poznania**.

Istotnym aspektem dla miasta jest **otwartość na migrantów**: jako że Poznań stanowi szóste miasto w Polsce pod względem liczby obywateli Ukrainy czasowo przebywających w Polsce w celu pracy lub nauki, wdrażane są projekty integrujące i włączające społeczność ukraińską i innych cudzoziemców w życie miasta. Są to m.in. **klasy wyrównawcze dla uczniów z obcym obywatelstwem** czy **Poznański Ośrodek Integracji POINT** czyli punkt kompleksowej obsługi cudzoziemców na terenie Poznania ze szkoleniami i poradnictwem dla migrantów, którego celem jest również integracja cudzoziemców z lokalną społecznością.

Autor tekstu:
Przemysław Błocki

WROCŁAW

Proces zrównoważonego miasta jest wpisany w politykę miejską Wrocławia już od lat. Miasto prowadzi rozwój gospodarczy w taki sposób, by zaspokajał potrzeby mieszkańców poprzez szukanie odpowiednich rozwiązań przestrzennych i społecznych. W związku z narastającymi problemami dużych miast, Wrocław w swoim dokumencie „Strategia 2030” dąży do usprawnienia transportu publicznego, polepszenia jakości przestrzeni miejskiej i środowiska. Działania zorientowane są w szczególności na:

- ciągły wzrost udziału ruchu niesamochodowego w ogólnej liczbie podróży w mieście, tak aby w roku 2020 osiągnął on nie mniej niż 60 % a w dalszej perspektywie nie mniej niż 65% oraz
- poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie komfortu w sytuacji wystąpienia ekstremalnych warunków pogodowych takich jak np. fale upałów, poprzez lepszy dostęp do miejsc zacienionych, do zieleni i do wody, a także bardziej powszechną informację dotyczącą zagrożeń związanych ze zmianami klimatu oraz wskazówek dotyczących sposobu życia i postępowania w nowych warunkach klimatycznych.

Wrocław prowadzi szereg projektów, które zakładają działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz zmieniającego się klimatu. Inicjatywy głównie opierają się na wypracowaniu wśród mieszkańców dobrych praktyk w zakresie zagospodarowania wody czy też świadomości ekologicznej.

- W ramach pilotażowego projektu **GrowGreen** na osiedlu Olbin, testowany jest wpływ rozwiązań błękitno – zielonej infrastruktury w przestrzeni silnie zurbanizowanej na warunki mikroklimatyczne. Elementem ograniczenia zmian klimatycznych jest wykonanie i udostępnienie mieszkańcom **Mapy potencjału solarne**go. Mapa identyfikuje miejsca najbardziej predysponowane do lokalizacji instalacji odnawialnych źródeł energii pozyskujących energię ze słońca.
- Wrocław przyjął **Standardy planowania i projektowania ulic z uwzględnieniem zielono-niebieskiej infrastruktury**, prowadzi też działania na rzecz zazieleniania miasta na terenach zwartej zabudowy śródmiejskiej, celem umożliwienia dokonywania nasadzeń drzew nad sieciami infrastruktury technicznej. Efektem tych działań jest m. in. zachowywanie drzew przy budowie obiektów publicznych i usługowych. Prowadząc działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, miasto przebudowało stary budynek na siedzibę Wydziału Środowiska, wprowadzając w nim ekologiczne rozwiązania

populacja
(06.2020r.) źródło GUS

643 782

prawa miejskie

1214 r.

województwo

dolnośląskie

prezydent miasta

Jacek Sutryk

w zakresie zielono-błękitnej infrastruktury: zastosowano zielone dachy, nawierzchnia parkingów jest przepuszczalna (ażurowa), a pod parkingiem usytuowano zbiorniki magazynujące wodę opadową, którą zasilane są ogrody deszczowe, na ścianach zlokalizowano pnącza.

- Program dotacyjny dla mieszkańców pt. „**Złap deszcz**”, który ma zachęcić wrocławian do wprowadzenia zasady zrównoważonego gospodarowania wodami opadowymi na terenie własnej posesji. Dzięki programowi mieszkańcy mogą otrzymać dofinansowanie w wysokości 80% kosztów budowy ogrodu deszczowego lub zainstalowania zbiornika magazynującego wodę deszczową.

- Na terenie Wrocławia, miasto we współpracy z organizacją pozarządową realizowało projekt edukacyjny „**Lubię deszcz**”. Został on dedykowany młodym wrocławianom w celu zapoznania ich z możliwościami i sposobami zagospodarowania wód opadowych. W ramach warsztatów, w 10 placówkach oświatowych, dzieci wraz z opiekunami budowały ogrody deszczowe.

- Program „**Szare na Zielone**” ma na celu przekształcanie szarych, zabetonowanych terenów przyszkolnych i przy przedszkolach w obszary zielone, przyjazne uczniom. Szkoły zachęcane są nie tylko do „odszczelniania” betonowych podwórek, ale również wzbogacania projektów zagospodarowania o elementy błękitno-zielonej infrastruktury, mogą to być ogrody deszczowe, łąki kwietne, pnącza na ogrodzeniach tworzące naturalne zielone ściany czy też beczki na deszczówkę, którą potem można wykorzystać do podlewania ogrodu, z pomocą dzieci. Coraz bardziej popularne stają się małe ogrody warzywne, które stanowią element edukacyjny z zakresu zdrowego odżywiania.

- Miasto aktywnie promuje wykorzystywanie wody kranowej do picia w miejsce wody butelkowanej. Przy współpracy z Zarządem Inwestycji Miejskich, w 2019 r. pilotażowo udostępniono źródło wody pitnej w ośmiu gminnych placówkach oświatowych. Rozpowrzedzenie „kranówki” pokazuje, że Wrocław dba o zdrowie najmłodszych i uczy dobrych nawyków oraz uświadamia, że wodę z sieci wodociągowej można pić bezpośrednio i że spełnia ona najwyższe normy jakościowe oraz smakowe.

- Innowatorska inicjatywa **Projekt FoodSHIFT 2030** promuje lokalne rolnictwo, ekologiczną i zdrową żywność, ale również skraca dystans pomiędzy producentami i konsumentami. W ramach projektu wspierane będzie powstawanie ogrodów społecznych, a także aranżowanie ogrodów warzywnych w placówkach oświatowych. Projekt jest realizowany w dziewięciu europejskich ośrodkach i tylko w jednym polskim mieście, a właściwie we Wrocławiu. Projekt potrwa cztery lata – do końca 2023 r. Pierwszymi działaniami będą: stworzenie bazy miejsc, w których w przyszłości będzie można zakładać ogrody społeczne, a także szkolenia i konsultacje z mieszkańcami. W kolejnych latach miasto

będzie wspierać zainteresowanych w procesie tworzenia ogrodów i koordynować ich powstawanie. W międzyczasie ogrody warzywne powstaną w kilku wrocławskich szkołach.

- **Miejskie łąki** - zmieniona została polityka miasta w zakresie koszenia traw. To ważny krok w przystosowaniu Wrocławia do zmian klimatu. Trawniki, które są koszone rzadziej, dłużej zatrzymują wilgoć, chroniąc glebę i chłodząc otoczenie w czasie upałów. Pochłaniają także pyły i inne zanieczyszczenia. W działaniach adaptacyjnych znalazło się także zakładanie łąk kwietnych. Łąki kwietne w mieście mają swój pozytywny udział w zmniejszaniu wysp ciepła i odpływu wód opadowych do kanalizacji. Mając na względzie dobro owadów zapylających i zachowanie bioróżnorodności, do miasta zaczęto wabić pszczoły. W chwili obecnej jest ich już aż pół miliona i na tym Wrocław nie poprzestanie, doceniając ich ważną rolę w ekosystemie naturalnym. Pierwsze pasieki w mieście pojawiły się na dachu Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Teatru Muzycznego Capitol czy w ogrodzie Pałacu Królewskiego Muzeum Miejskiego Wrocławia.

Autor tekstu:
Dominika Gansel

United Nations Association Poland

Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce

United Nations Association Poland - Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce realizuje projekty wspierające i upowszechniające wiedzę na temat Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) i roli Polski w tej organizacji. W szczególności prowadzimy programy z zakresu zrównoważonego rozwoju i Agendy 2030, aktywności społeczno-obywatelskiej, angażowania ludzi młodych oraz praw człowieka. Z pasją i zaangażowaniem propagujemy wartości demokratyczne, dialog międzykulturowy oraz aktywność obywatelską. W ramach naszej działalności współpracujemy z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi, jednostkami edukacyjnymi i innymi zainteresowanymi podmiotami.

W celu zapoznania się z obszernymi odpowiedziami każdego z miast, zachęcamy do odwiedzenia strony <https://www.unapoland.org/agenda-2030> i pobrania załącznika do raportu.

United Nations
Association
Poland

CELE
ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU

United Nations Association Poland wspiera Cele Zrównoważonego Rozwoju.

 www.unapoland.org
 biuro@unapoland.org

Adres/korespondencyjny:
ul. Kobierzyńska 117A/8
30-382 Kraków

Dane identyfikacyjne:
Numer KRS: 0000395887
NIP: 7010315068